

EUROPEAN
COMMISSION

Community Research

CIP (Contract Number :FP6-036455)

D1-9 Prospective Case Study - Romania

ROMANIAN

Author(s): Marin Constantin (INR), Daniela Diaconu (INR)

Start date of project : 01/01/07

Duration : 36 Months

Project co-funded by the European Commission under the Euratom Research and Training Programme on Nuclear Energy within the Sixth Framework Programme (2002-2006)

Dissemination Level

PU	Public	
RE	restricted to a group specified by the partners of the CIP project	
CO	confidential, only for partners of the CIP project	CO

CIP

CIP

**‘Studiul Prospectiv de Caz:
Raportul de tara asupra investigatiilor desfasurate in CIP’**

ROMÂNIA

Autori:
Dr. Marin Constantin
Dr. Daniela Diaconu

I. Introducere

Situatia actuala nationala in domeniul deseurilor radioactive

Cu toate ca in Romania domeniul nuclear are mai mult de 50 de ani, activitatile de cercetare fiind demarate in anii '50, energetica nucleara este un domeniu aflat in perioada de inceput. CNE Cernavoda a fost proiectata in anii 80 pentru a functiona cu 5 unitati de 700 MWe fiecare. Unitatea 1 (U1) intra in functiune in 1996, iar U2 in 2007. In 2008, energetica nucleara contribuia cu 18% la productia nationala de electricitate. In momentul de fata exista o decizie politica pentru unitatile 3 si 4, in sensul reinceperii lucrarilor de investitie.

Prin urmare, din punct de vedere al deseurilor radioactive, cantitatea produsa nu este mare, in comparatie cu tarile care au ajuns la o maturizare a energeticii nucleare. Anumite probleme generate de stocarea deseurilor istorice, produse de cercetare si medicina, sunt in curs de rezolvare.

In [1] se apreciaza ca nu avem o problema critica a deseurilor radioactive in Romania, dar, in viitorul apropiat, pot avea loc schimbari importante datorate, in principal, acumularii de combustibil ars in bazinele de stocare si in depozitele intermediare de la Cernavoda, acumularii de deseuri slab si mediu active provenite din operarea CNE, precum si datorita schimbarilor la nivelul societatii. Lucrarea [1] apreciaza ca acceptanta publica in Romania este sustinuta de nivelul relativ scazut de informare al publicului corelat cu un nivel scazut de interes al publicului pentru domeniul nuclear. Problema acceptantei ar putea capata aspecte mai putin favorabile in urmatoorii 5-10 ani, odata cu acumularea de deseuri operationale si maturizarea organizatiilor ecologiste.

Procesul de decizie in managementul deseurilor radioactive (RWM) a fost bazat, in principal, pe metoda clasica (combinatie de elemente de natura tehnica si politica), dar sub influenta unor factori ai procesului de integrare europeana s-a realizat gradual constientizarea necesitatii introducerii unor schimbari in ceea ce priveste interactia cu publicul, la nivelul tuturor stakeholderilor.

Participarea stakeholderilor din Romania in proiectele COWAM2 si CIP, precum si in activitatile GMF a condus la cresterea gradului de informare privitor la RWM precum si al aspectelor privind implicarea publicului in luarea deciziilor (DMP).

Situatia actuala a RWM in Romania este dominata de:

- luarea unei decizii in legatura cu depozitul de deseuri slab si mediu active (LILW);
- luarea unei decizii in ce priveste deseurile istorice (depozitul national Baita-Bihor).

In anul 2003 a fost infiintata Agentia Nationala pentru Deseuri Radioactive (ANDRAD). In concordanta cu sarcinile acesteia (stipulate in Legea 320/2003) ANDRAD a dezvoltat “Strategia nationala pentru managmentul combustibilului ars si al deseurilor radioactive, pe termen mediu si lung, incluzand depozitarea finala si decomisionarea instalatiilor nucleare si radiologice”. In anul 2009, prin restructurarea agentii nationale, s-a propus ca ANDRAD sa devina o componenta a Agentiei Nucleare. Implementarea acestei propuneri se afla in curs de realizare. Decizia pentru depozitul LILW este de a continua investigatiilor tehnice pe amplasamentul de la Saligny, pentru realizarea unei caracterizari complete, in vederea obtinerii autorizarii din partea CNCAN.

Tipuri de deseuri considerate in analiza:

In concordanta cu L111/1996, RW sunt “acele materiale rezultind din activitati nucleare pentru care nu mai este prevazuta o utilizare viitoare si care contin sau sunt contaminate cu radionuclizi in concentratie peste limitele prevazute”.

In Romania RW sunt produse de 4 tipuri de activitati:

- (1) energetica nucleara, incluzand ciclul combustibil si decomisionarea;
- (2) operarea reactorilor de cercetare;
- (3) utilizarea radiatiilor si materialelor radioactive in medicina, agricultura, industrie si cercetare;
- (4) procesarea de materiale continand izotopi radioactivi naturali.

RW provin, in principal, de la urmatoarele surse:

- combustibil ars de la CNE Cernavoda;
- deseuri operationale de la CNE Cernavoda ;
- deseuri de decomisionare de la CNE Cernavoda ;
- combustibil ars TRIGA-MTR (combustibilul HEU returnat in SUA, combustibilul LEU-management in Romania)
- deseuri operationale de la TRIGA-MTR;
- deseuri de decomisionare de la TRIGA-MTR;
- fragmente de combustibil ars de la laboratoarele post-iradiere;
- combustibil ars de la VVR-S (combustibilul HEU returnat in tara de origine, combustibilul LEU-management in Romania)
- deseuri de decomisionare de la VVR-S ;
- deseuri institucionale ;
- surse radioactive scoase din uz ;
- deseuri provenite din minerit si procesarea minereului de uraniu ;

Criteriile utilizate in Romania pentru clasificarea RW sunt urmatoarele:

Clasa de deseuri	Continut radioactiv	Concentratia de radionuclizi alfa	Puterea termica	Optiunea de depozitare
LILW-SL	- in principal radionuclizi beta si gama de viata scurta ($T_{1/2} < 30$ ani) - concentratii scazute de radionuclizi alfa de viata lunga ($T_{1/2} > 20$ ani)	< 4 kBq/g	< 2 kW/m ³	depozit de suprafata
LILW-LL	- in principal, radionuclizi alfa de viata lunga ($T_{1/2} > 20$ ani) - concentratii scazute de radionuclizi alfa de viata	> 4 kBq/g	< 2 kW/m ³	depozitare in formatiuni geologice

‘Studiul prospectiv de cay: Raportul de tara asupra investigatiilor desfasurate in CIP’
ROMÂNIA

---

	scurta ($T_{1/2} < 30$ ani)			
HLW	- in principal radionuclizi beta si gama de viata scurta ($T_{1/2} < 30$ ani) - cantitati semnificative de emittori alfa de viata lunga ($T_{1/2} > 20$ ani)	> 4 kBq/g	> 2 kW/m ³	depozitare in formatiuni geologice

Actualmente, din punct de vedere al procesului de decizie si al temelor de dezbatere publica, interesul cel mai mare este cel al constructiei depozitului de suprafata pentru LILW, destinat deseurilor operationale de la CNE Cernavoda si avand un amplasament probabil in zona de excluziune a centralei, pe teritoriul comunei Saligny.

Pe de alta parte, in dezbaterile din cadrul CIP, s-a conturat o a doua tema majora de interes pentru public si anume stocarea intermediara a combustibilului ars (depozitul DICA) de pe amplasamentul centralei. In acest caz este de semnalat existenta unor importante ingrijorari publice. Prin urmare, din punct de vedere al RW procesul CIP s-a concentrat pe deseurile operationale (LILW) si stocarea intermediara a combustibilului ars de la CNE. Nu a fost abordata problema deseurilor istorice.

Stadiul actual al procesului de decizie (DMP)

Doua decizii importante sunt incluse in Strategia Nationala de Dezvoltare a Domeniului Nuclear:

- (1) nu se face reprocesare in Romania;
- (2) nu se face import de deseuri radioactive;

Din punct de vedere al deciziilor tehnice investigatiile efectuate pana in prezent recomanda un depozit de suprafata, pentru depozitarea deseurilor slab si mediu radioactive, amplasat in zona Dobrogei. Au fost investigate mai multe amplasamente, dar unul dintre acestea (Saligny) a fost investigat in mod extensiv. Rezultatele actuale converg catre confirmarea amplasamentului ca fiind potrivit pentru depozit.

Prima parte a investigatiilor, inceputa in 1992, nu a presupus in nici un fel implicarea publicului. Dupa 2004, in principal in cadrul activitatilor COWAM2 si GMF, a inceput un nou tip de dialog intre reprezentantii publicului (ONG-uri, autoritati locale) si reprezentantii industriei nucleare.

Totusi, conform cu legislatia din Romania, implicarea in DMP este prevazuta doar in faza tarzie si anume in faza de aprobare a “Studiului de impact asupra mediului” de catre autoritatile de mediu, faza care presupune ca publicul poate formula observatii asupra acestui document.

Caracteristicile generale ale amplasamentului Saligny sunt urmatoarele:

- se afla in zona de excluziune a U1;
- terenul este partial in proprietatea publica a comunitatii din Saligny, partial in proprietate privata;
- aria ocupata estimata: aproximativ 25 ha;
- tip de proiect – depozit de suprafata similar depozitelor L’Aube (Francta), El Cabril (Spania);
- destinatie: deseuri operationale de la CNE (functionarea a 4 unitati timp de 40 de ani);

**‘Studiul prospectiv de caz: Raportul de tara asupra investigatiilor desfasurate in CIP’
ROMÂNIA**

- capacitate: aproximativ 47000 m³.

In februarie 2008, ANDRAD a obtinut licenta partiala pentru amplasamentul Saligny, din partea CNCAN. Consiliul Local Saligny a hotarat sa permita continuarea investigatiilor pe amplasament.

Etape preconizate, pe termen mediu

Din punct de vedere al realizarii depozitului Saligny sunt de parcurs urmatoarele etape:

- realizarea Raportului de Securitate;
- obtinerea Certificatului de Urbanism de la Consiliul Local Saligny;
- realizarea proiectului tehnic;

Principalele institutii si actori din Romania implicati in RWM

Industria Nucleara		
SC “Nuclearelectrica S.A.”	Compania nationala pentru energie nucleara	Filiale: (1) “CNE-Prod” Cernavoda (U1, U2) (2) FCN Pitesti
Regia Autonoma pentru Activitati Nucleare	Companie nationala pentru cercetare, activitati suport si servicii in domeniul nuclear	Filiale: (1) SCN Pitesti (2) ROMAG –productie apa grea (3) SITON (proiectare si inginerie)
Compania Nationala a Uraniului SA	Companie nationala pentru minerit	Filiale: (1) Fabrica de pulberi Feldioara (2) Bihor (mine uraniu) (3) Banat (mine uraniu) (4) Neamt(mine uraniu)
IFIN-HH	Reactorul de cercetare VVR in decomisionare; depozitul national de deseuri LILW Baita-Bihor	
ICPMRR SA	Detine instalatii si materiale nucleare de cercetare	
Ministrul Economiei	Structura administrativa nationala incorporand industria nucleara, ANDRAD si Agentia Nucleara	
ANDRAD	Agentia nationala pentru Deseuri Radioactive	In subordinea Ministrului Economiei
Agentia Nucleara	Responsabila pentru	In subordinea Ministrului Economiei

‘Studiul prospectiv de cay: Raportul de tara asupra investigatiilor desfasurate in CIP’
ROMÂNIA

	implementarea Programului Nuclear National	
Institutiile de supraveghere, control		
Ministrul Mediului		
CNCAN	Organizatia de reglementare	Subordonata direct primului ministru
Autoritati locale		
Consiliul Local Cernavoda, Primaria Cernavoda	Reprezentanti alesi ai cetatenilor	
Consiliul Local Saligny, Primaria Saligny	Reprezentanti alesi ai cetatenilor	
NSOs		
AGIA (Asociatia Ganditorul in Actiune) Cernavoda	ONG locala	
UP (Uniunea Pensionarilor) Cernavoda	ONG locala	
SIDO (Societatea pentru Drepturile Omului) Cernavoda	ONG locala	
Mare Nostrum Constanta	ONG regionala	
ARIN Braila	ONG nationala	
Terra Milenium III Bucuresti	ONG nationala	
ADAPT Cernavoda	ONG locala	

Compozitia GRS

GRS s-a constituit si a functionat in urmatoarea componenta:

- (1) reprezentanti ai industriei nucleare:
  - Ministerul Economiei
  - SNN
  - CNE Cernavoda
  - Agentia Nucleara
  - ANDRAD
- (2) organizatii de control, reglementare
  - CNCAN
- (3) Structuri locale, alese prin vot
  - Consiliul Local Cernavoda
  - Consiliul Local Saligny
  - Primarul orasului Cernavoda
  - Primarul comunei Saligny
- (4) ONG-uri locale
  - AGIA Cernavoda
  - SIDO Cernavoda
  - UP Cernavoda

‘Studiul prospectiv de cay: Raportul de tara asupra investigatiilor desfasurate in CIP’
ROMÂNIA

ADAPT Cernavoda
Mare Nostrum Constanta
(5) ONG-uri nationale
ARIN Braila
Terra Milenium Bucharest III (numai cu statut de observator)

Presedintele GRS a fost aleasa, prin vot, d-na Mariana Mircea-primar al orasului Cernavoda.
Mediator national: SCN Pitesti (Daniela Diaconu si Marin Constantin)

II. Process and methodology

2.1 Pregatirea si infiintarea GRS

In ianuarie 2007 a fost organizat, la Cernavoda, la sediul Consiliului Local, o intalnire pregatitoare cu scopul de a prezenta scopul, obiectivele, metodologia de lucru propusa, structuri de organizare, suport logistic, financiar, etc. La intalnire au participat: primarii din Cernavoda si Saligny, reprezentanti ai consiliilor locale, reprezentanti ai ONG-urilor, ai ANDRAD si CNE.

Mediatorul national a contactat principalii actori din domeniul RWM si i-a invitat sa devina membri ai GRS in cadrul proiectului CIP. Acestia au primit documentul Memorandum of Agreement, in Engleza si Romana (traducere efectuata de SCN) in vederea aderarii prin semnarea acestuia.

Prima intalnirea a GRS a avut loc la 1 iunie 2007, la Cernavoda. Participantii sunt prezentati in tabelul 2.1.1.

Tabelul 2.1.1 Participantii la intalnirea GRS1

	Participant	Organizatia
1.	Claire Mays	Symlog
2.	Daniela Diaconu	SCN Pitesti
3.	Iosif Constantin Bilegan	Agentia Nucleara
4.	Mircea Ionescu	Ministerul Economiei si Finantelor
5.	Ioana Polizu	Primaria Saligny
6.	Andrian Mihei	Parlamentul Romaniei
7.	Lucian Goicea	CNCAN
8.	Cornelia Virtopeanu	CNCAN
9.	Daniela Raducea	CNE PROD –Cernavoda
10.	Gabriel Tatulescu	Primaria Saligny
11.	Gheorghe Hansa	Primaria Cernavoda
12.	Vicor Circiumarescu	Uniunea Pensionarilor
13.	Valentin Teodorescu	AGIA
14.	Anton Anghelescu	AGIA
15.	Horea Mocanu	AGIA
16.	Mariana Mircea	Consilul Local Cernavoda
17.	Cosmin Barzan	Mare Nostrum
18.	Ionut Dan	ADAPT
19.	Stela Diaconu	ANDRAD
20.	Ioana Ciuta	Terra Millennium III

In iunie 2007 GRS, pe baza aderarii, cuprindea urmatorii stakeholderi: Consiliul Local Cernavoda, Primaria Saligny, ANDRAD, AN, CNCAN, Ministerul Economiei, CNE-PROD, AGIA, UP, ADAPT.

Ulterior au devenit membri si urmatorii stakeholderi: SNN NuclearElectrica SA, SIDO, Mare Nostrum, ARIN. De asemenea, organizatia Terra Milenium III a fost recunoscuta cu statutul de observator.

2.2 Lista temelor investigate

In cadrul intalnirii GRS1, prin consens, au fost stabilite ca teme de interes pentru investigatiile CIP urmatoarele:

- (1) Formarea si functionarea Comitetului Local zona Cernavoda-Saligny (statut, compozitie, finantare si functionare);
- (2) Imbunatatirea accesului la informatie si a informarii publicului in domeniul RW
- (3) Aspecte tehnice si legislative de interes public pentru RWM

Pe parcursul intalnirilor urmatoare, s-a relevat interesul participantilor si pentru alte cateva teme:

- (4) Cerinte de dezvoltare locala si dezvoltarea domeniului nuclear in zona Cernavoda-Saligny;
- (5) Supravegherea sanatatii si mediului in preajma obiectivelor nucleare;
- (6) Implicarea publicului in DMP;
- (7) Beneficii si compensatii pentru comunitatile ce gazduiesc obiective nucleare

Metodologia de lucru adoptata pentru intalnirile GRS a prevazut ca la finalul fiecarei intalniri sa se stabileasca, prin vot, temele de investigatie pentru urmatoarea intalnire. Din acest motiv, temele investigate si prezentate in cadrul intalnirii, au fost urmatoarele:

- Tema 1: Comitetul Local zona Cernavoda
- Tema 2: Implicarea publicului in procesul deluare a deciziilor (DMP)
- Tema 3: Monitorizarea sanatatii populatiei si supravegherea mediului in zona obiectivelor nucleare
- Tema 4: Aspecte sociale si cerinte de dezvoltare locala
- Tema 5: Beneficii si compensatii pentru comunitatile ce gazduiesc obiective nucleare

In tabelul 2.1.2 este prezentata sintetic tematica abordata in intalnirile GRS.

Tabelul 2.1.2. Sedintele de lucru si seminariile GRS- Prezentare generala

Intalnirea	Tema	Data	Locul
CIP Seminar 1	Pregatirea demararii proiectului	ianuarie 2007	Cernavoda, Consiliul Local
GRS1	Definirea temelor de investigatie	1 iunie 2007	Cernavoda, Consiliul Local
GRS2	(1) DMP – Pasi in luarea deciziilor pentru depozite LILW; (2) Statute of Local Committee “Cernavoda Zone”	25 ianuarie 2008	Cernavoda, CNE, Sala de conferinte
CIP Seminar 2	Aspecte practice ale functionarii Comitetului Local	03 martie 2008	Saligny
GRS3	1) Progrese in constructia CL 2) Implicarea CL in monitorizarea sanatatii (3) Aspecte sociale si cerinte de	12 septembrie 2008	Cernavoda, CNE, Sala de conferinte

	dezvoltare		
CIP Seminar 3	Evaluarea impactului asupra sanatatii si supravegherea pe termen lung a mediului in zona obiectivelor nucleare	9 ianuarie 2009	Cernavoda, CNE, Sala de conferintel
GRS4	Monitorizarea sanatatii populatiei si supravegherea mediului in zona obiectivelor nucleare	6 februarie 2009	SCN Pitesti-Mioveni
GRS5	(1) Beneficii si compensatii pentru comunitatile ce gazduiesc obiective nucleare (2) EU Guidelines	8-19 iunie 2009	Cernavoda, CNE, Sala de conferinte, Constanta-Hotel Ibis

2.3 Metodologia de lucru

Agenda fiecărei întâlniri a fost fixată, prin vot democratic, la sfârșitul întâlnirii precedente. În consecință stabilirea temelor de dezbateră a urmat interesul exprimat prin propuneri și în final prin vot al stakeholderilor participanți.

Cu o lună înaintea fiecărei întâlniri au fost trimise invitații către toți stakeholderii și organizațiile de expertiză necesare. Invitațiile au fost însoțite de agenda întâlnirii și de obiectivele propuse în cadrul dezbaterilor. Elementele au putut fi îmbunătățite pe baza feedbackului primit de la stakeholderi. De asemenea stakeholderii au primit conținutul prezentărilor experților străini, traduse în limba română de către mediatorul național, de regulă cu 1-2 săptămâni înainte. Atunci când acest lucru nu a fost posibil, stakeholderii au primit versiunile în limba engleză și, ulterior, după 1-2 săptămâni de la întâlnire și versiunea în limba română.

În cadrul fiecărei întâlniri au fost disponibile, pentru toți participanții, versiunile în original și în limba română ale materialelor de lucru.

După fiecare întâlnire a fost redactată o minută de către mediatorul național. Aceasta a fost circulată prin posta electronică. Pe baza observațiilor stakeholderilor minută a fost îmbunătățită. Minuta a fost redactată atât în limba engleză (cerințe contractuale CIP), cât și în română și a fost distribuită tuturor participanților.

În afara celor 5 întâlniri GRS planificate, au fost organizate 3 seminarii în cadrul cărora au fost discutate probleme cu un grad mai mare de urgență (formarea CL, monitorizarea sanătății și mediului, etc.)

A fost creat un e-group pentru a discuta sub forma unui forum elementele de interes ridicate de către stakeholderi, în perioadele dintre întâlniri. Instrumentul a fost folosit și pentru schimb de documente, îmbunătățirea minutei, agendelor de lucru, exprimarea unor puncte de vedere privind progresul în formarea CL.

Discuțiile purtate între mediatorul național și fiecare stakeholder au vizat probleme punctuale, în special legate de formarea comitetului local, aspecte organizatorice și contribuții la investigații.

Pentru evaluarea procesului, la nivel de întâlnire, sau global, au fost distribuite și completate chestionare continuând “Criteriile de succes”. De asemenea, la sfârșitul întâlnirii GRS5 au fost

‘Studiul Prospectiv de Caz: Raportul de tara asupra investigatiilor desfasurate in CIP’
ROMANIA

completate chestionare vizand intreaga desfasurare a proiectului si posibilitatile de continuare a acestuia.

In tabelul 2.1.3 este prezentata participarea stakeholderilor la intalnirile organizate in cadrul CIP. Se poate observa o continuitate relativ buna a participarii la nivel de organizatii. Cu toate acestea in cazul CNCAN si AN, prin schimbarea frecventa a reprezentantilor, continuitatea a avut practic de suferit.

Tabelul 2.1.3. Participarea la intalnirile organizate in CIP

	Intalnirea							
	S 1	NSG 1	NSG 2	S 2	NSG 3	S 3	NSG 4	NSG 5
Stakeholderi:								
<i>Ministrul Economiei</i>	-	X	-	-	-	-	-	-
<i>SNN Nuclear Electrica SA</i>	-	-	-	-	X	-	X	X
<i>CNE Cernavoda</i>	X	X	X	-	X	-	X	X
<i>Agentia Nucleara</i>	X	X	X	-	-	-	-	X
<i>ANDRAD</i>	X	X	X	X	X	-	X	X
<i>CNCAN</i>	X	X	X	-	X	-	X	X
<i>Consiliul Local Cernavoda</i>	X	X	X	X	X	X	X	X
<i>Primaria Cernavoda</i>	X	X	X	-	X	X	-	X
<i>Primaria Saligny</i>	X	X	X	X	X	X	X	X
<i>AGIA Cernavoda</i>	X	X	X	X	X	X	X	X
<i>SIDO Cernavoda</i>	X	-	X	X	X	X	X	-
<i>UP Cernavoda</i>	X	X	X	X	X	X	X	X
<i>ADAPT Cernavoda</i>	X	X	-	-	-	X	-	-
<i>Mare Nostrum Constanta</i>	X	X	-	-	-	X	X	-
<i>ARIN Braila</i>	-	-	X	-	X	-	-	-
<i>Terra Milenium III Bucuresti</i>	-	X	-	-	-	-	X	-
<i>Echipa de experti MTF</i>	X	X	X	-	X	X	X	X
<i>Mediatorul national</i>	X	X	X	X	X	X	X	X
Altii:						-		
<i>Parlamentul Romaniei</i>	-	X	-	-	-	-	-	-
<i>ISPH - Bucuresti</i>	-	-	-	-	-	-	X	-
<i>ANPM</i>	-	-	-	-	-	-	X	-
<i>Nuclear Montaj Bucuresti</i>	-	-	-	-	-	-	-	X

In figura 2.1.1 este prezentata evolutia numarului de participanti la intalnirile GRS.

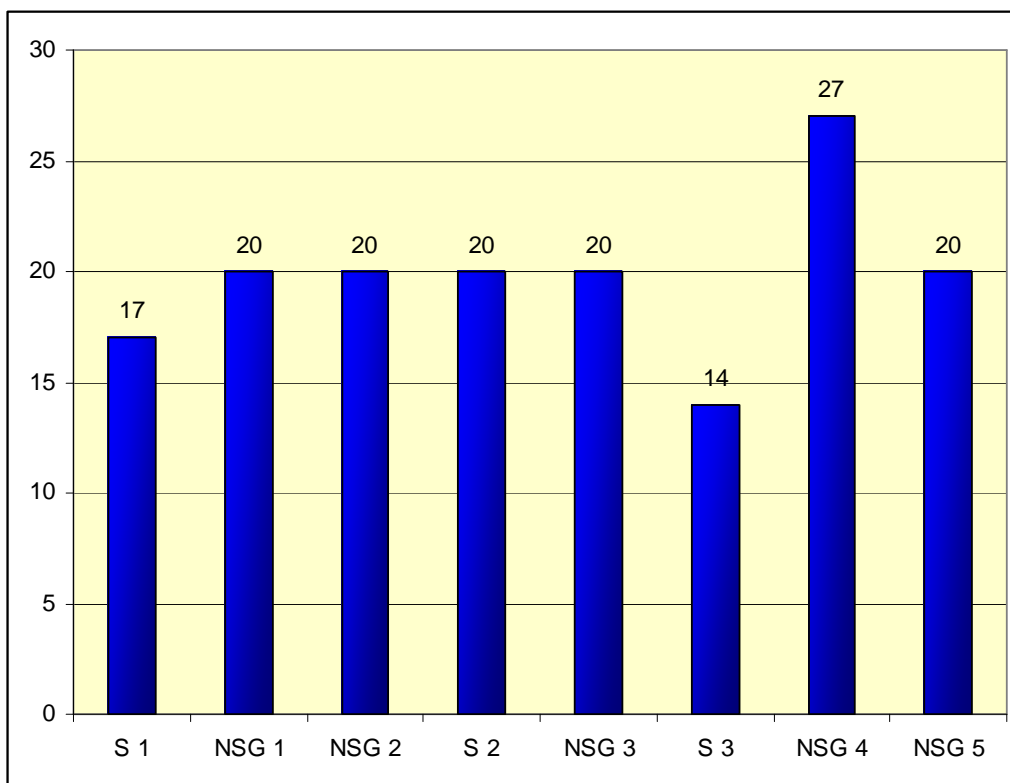

Fig. 2.1.1 Evolutia numarului de participanti

Pentru fiecare tema propusa a fost definit un set de probleme/interbari cu ajutorul carora sa fie directionata investigatia. Setul de intrebari a fost transmis participantilor inainte de dezbaterile temei in cadrul sedintelor GRS. Ilustrativ, mai jos, sunt prezentate cateva din problemele atacate in dezbateri:

Tema: Monitorizarea sanatatii populatiei si supravegherea mediului in zona obiectivelor nucleare

1. Care ar fi motivatiile pentru initierea unui program de monitorizare a sanatatii in zona Cernavoda-Saligny (aspecte istorice, statistica, fapte, temeri, atitudini, etc.)?
2. Este fezabila demararea unui astfel de program in urmasorii ani?
3. Care ar fi cea mai potrivita referinta pentru a compara rezultatele de investigatie (populatie, ani, studii etc.)?
4. Ce aspecte tehnice implica un astfel de program (aria de investigatie, grupul investigat, grup statistic versus intreaga populatie, tipuri de analize, tipuri de boli luate in discutie, durata, etc.)?
5. Cine ar trebui sa finanteze programul?
6. Ce institutie ar fi potrivita pentru a raspunde de implementarea si derularea programului?
7. Ce metode ar fi necesare pentru a asigura transparenta si corectitudinea investigatiilor?
8. Cum poate fi implicata comunitatea locala in colectarea, diseminare si pastrarea informatiei rezultate din programul de monitorizare a sanatatii?

Tema: : Comitetul Local zona Cernavoda

1. Exista o vointa reala a comunitatii (autoritati locale, public, ONG-uri) pentru a realiza constructia si functionarea unui comitet local in zona Cernavoda-Saligny?
2. Tinand cont de diferentele sensibile intre interesele celor doua comunitati implicate (Cernavoda si Saligny) considerati benefica formarea unui CL sau a doua CL?
3. In acest context poate fi eficient si utuil un CL continand reprezentantii publicului din Cernavoda si Saligny avand ca scop informare publicului, monitorizarea starii de sanatate a populatiei si supravegherea mediului?
4. Care ar fi estimarea optimista pentru data la care ar pute incepe activitatea CL? Care ar fi estimarea pesimista?
5. Ce eforturi este dispusa comunitatea locala sa depuna pentru a realiza constructia CL?

Tema: Aspecte sociale si cerinte de dezvoltare locala

1. Care este perceptia locala asupra dezvoltarii investitiilor in domeniul nuclear in zona Cernavoda-Saligny?
2. Care sunt principalii actori implicati in DMP in privinta investitiilor nucleare din zona?
3. Ce asteptari au autoritatile guvernamentale de la comunitatile locale?
4. Care sunt asteptarile comunitatilor locale pentru viitorul apropiat?
5. Cum poate fi descrisa situatia actuala sociala si economica in Cernavoda si Saligny?
6. Care sunt cerintele de dezvoltare din perspectiva publicului?
7. Care sunt caile prin care autoritatile nucleare pot stimula sau sustine dezvoltarea locala asteptata de catre public?

Tema: Beneficii si compensatii pentru comunitatile ce gazduiesc obiective nucleare

1. Care sunt elementele din Programul Social pentru Cernavoda recunoscute ca implementate de industria nucleara?
2. Sunt aceste elemente componente ale dezvoltarii locale sau reprezinta doar cerinte legale pentru finalizarea unei investitii?
3. Compensatii sau beneficii?
4. Care sunt argumentele pentru plata compensatiilor? Care sunt comunitatile afectate?
5. Care este contextul legal? Ce actori sunt implicati in proces?
6. Care ar fi pasii necesari pentru constructia unui cadru legal pentru compensatii/beneficii in Romania?
7. Ce tipuri de compensatii/beneficii ar fi adecvate pentru Cernavoda/Saligny?
8. Care ar fi nivelul estimat al compensatiilor?
9. Cine ar trebui sa fie responsabil pentru managementul financiar al compensatiilor?

2.4 Scurta descriere a comunitatilor implicate

Orasul Cernavoda este situat in Podisul Dobrogei de Sud, la confluenta fluviului Dunarea cu Canalul Dunare – Marea Neagra. Elementul definitoriu al orasului si teritoriului sau administrativ este Canalul Dunare – Marea Neagra, ca ax de structurare urbanistica a localitatii, pe care o divide in doua zone distincte: *zona de nord* in care se gaseste orasul propriu-zis, Centrala Nuclearelectrica si zona industriala si *zona de sud* care cuprinde cea mai mare parte a terenurilor agricole, caile de comunicatie rutiere si feroviare Bucuresti-Constanta si dezvoltarile din jurul garii de cale ferata Cernavoda. Suprafata totala a teritoriului administrativ al orasului Cernavoda este de 4.669 ha, din care intravilan 670 ha.

Din punct de vedere al infrastructurii mentionam:

- drumul national DN22C care leaga in momentul de fata Bucuresti de Constanta, trece la aproximativ 3 km sud de orasul Cernavoda. Distanța de la Cernavoda la Bucuresti este de 180 km. Legatura intre DN 22C si oras se face prin intermediul Podul “Sf. Maria”;
- in intravilan, sistemul stradal insumeaza 38,5 km (in anul 2005), integral modernizat prin asfaltare;
- drumul de centura al orasului este in faza de proiect, el urmand sa fie amplasat in nordul localitatii si sa asigure legatura intre zona portuara si DJ 223;
- la 1 km sud de orasul Cernavoda se gaseste magistrala de cale ferata Bucuresti – Constanta si statia Cernavoda;
- alimentarea orasului Cernavoda cu apa potabila se face in sistem centralizat si asigura zona rezidentiala a orasului, satul Stefan cel Mare – comuna Saligny, zonele industriale. Lungimea simpla a rețelei de alimentare cu apa este de 52,875 km (2005);
- sistemul de canalizare al orasului este de tip centralizat si acopera partial orasul, zonele industriale, inclusiv platforma CNE Lungimea simpla a rețelei de canalizare este de 11,94 km (anul 2005). Aproximativ 75% din sistemul actual este dat in exploatare la sfarsitul anilor 1959, avand un grad avansat de uzura (80-90%);
- alimentarea cu caldura a orasului – consumatori casnici si consumatori industriali - se face prin urmatoarele sisteme:
  - sistemul centralizat asigura alimentarea consumatorilor casnici care locuiesc la blocuri si a consumatorilor industriali de pe platforma industriala a centralei folosind agentul termic primar furnizat de catre CNE – PROD, agentul termic secundar fiind distribuit de Detacan S.A. Cernavoda distribuie, produs in puncte termice (cu schimbatoare de caldura cu placi);
  - centrale termice care deserve sc o singura locuinta sau cladire.
  - centralele termice utilizate functioneaza in baza de combustibili gaz natural, solid sau lichid;
  - incalzire locala cu sobe pe baza de combustibil solid (lemne si carbuni), pentru marea majoritate a caselor si o parte din blocuri.
- in perioada 2006-2008, programul de modernizare si extindere a sistemului centralizat de alimentare cu energie termica a permis prelungirea rețelei cu 1.203 m si transformarea a 2 centrale termice in puncte termice;
- serviciile de transport public existente sunt extrem de deficitare, fiind asigurate prin transport propriu CNE, transport prin firme private, transport elevi.

- statisticile anului 2005 arata ca un numar de 7128 de gospodarii sunt racordate la reseaua de energie. Exista inca locuinte nebransate la reseaua de energie electrica (zona de nord a orasului, in care se dezvoltă noile cartiere).

Populatia stabila a orasului Cernavoda la 1.07.2005 insuma 19.890 locuitori. In anul 1978, inainte de demararea proiectului CNE, populatia era de 13.763 locuitori.

Populatia, pe grupe de varsta, scoate in evidenta grupa de varsta asimilabila cu cea in varsta de munca, respectiv 15-59 ani, care reprezinta 67,14% din total, respectiv 12699 persoane din 18 915. Grupa varstnicilor, peste 60 de ani, reprezinta 10,98% din total. Copiii intre 0 si 14 ani reprezinta 21,88%.

Populatia activa totaliza, la recensamantul din anul 2002, 7 528 persoane, respectiv 40,80% din total. In acel an, din totalul populatiei active, 86,78% era ocupata, iar somera 13,22%, un procent ridicat prin comparatie cu rata somajului la nivel judetean, si anume 8,7%.

Structura populatiei dupa nivelul de educatie releva urmatoarele:

- absolventi de invatamant superior de lunga si scurta durata: 1105 persoane, reprezentand 8,70% din totalul populatiei cu varsta intre 15 si 59 de ani. Majoritatea este detinuta de absolventii de invatamant tehnic 63,26%.
- absolventi de invatamant postliceal si de maistri: 513 persoane, reprezentand 4,04% din grupa de populatie cu varste intre 15 si 59 de ani
- absolventi de invatamant secundar superior: un total de 6922 persoane, reprezentand 54,51% din totalul populatiei vizate.

Reteaua de invatamant este formata din 6 gradinite, 4 scoli generale, un liceu teoretic si un grup scolar industrial pe langa care functioneaza o scoala de arte si meserii.

Numarul total al cadrelor didactice din orasul Cernavoda era, in anul 2005, de 182 persoane, din care cu domiciliul stabil 149, deci 81.87%, restul persoanelor practicand naveta zilnica la Fetesti, Medgidia sau Constanta.

Datele sintetice privind somajul total si inregistrat la Agentia Judeteana pentru Ocuparea Fortei de Munca Constanta arata pentru perioada 2001-2005 o fluctuatie a ratei somajului in intervalul 4,87 – 8,77%. Rata somajului este data de numarul total de someri raportati la forta de munca din Cernavoda, respectiv populatia cu varsta de munca (15-59 ani). Aceasta fluctuatie nu urmareste tendinta descrescatoare de la nivel judetean, in schimb este in permanenta sub rata somajului la nivel judetean.

Tendintele constatate pentru perioada anilor 2004-2005 sustin efectul semnificativ pe care il are activitatea Centralei Nucleare Cernavoda asupra pietei fortei de munca. Astfel, la nivel general, se inregistreaza o scadere usoara dar constanta a numarului total de salariati, in ciuda cresterii numarului de cetateni cu domiciliul si resedinta in orasul Cernavoda, si anume 9250, respectiv 9202 angajati. In ceea ce priveste grupele de ocupare, modificarile cele mai vizibile s-au inregistrat la nivelul sectorului de constructii, cu o scadere de 7,5% a numarului de angajati din anul 2005 fata de cel din 2003, deja resimtindu-se efectele finalizarii lucrarilor la Unitatea 2 a CNE Cernavoda, iar la nivelul industriei prelucratoare, respectiv industria energiei electrice, inregistrandu-se o crestere a numarului de angajati cu 26,8%, pentru aceeasi perioada de referinta.

Comuna Anghel Saligny se învecinează la vest cu orașul Cernavodă, la sud cu Canalul Dunăre-Marea Neagră, la nord cu comuna Seimeni, la est cu comuna Mircea Vodă. Centrala nucleara este amplasata chiar la limita de separatie. O parte din zona de excludere a centralei se afla pe teritoriul comunei. In aceasta zona se afla amplasamentul propus pentru depozitul de deseuri slab si mediu active.

Comuna are un numar de 2350 de locuitori, plasati in 3 sate: Faclia, Saligny si Stefan cel Mare. Numarul de persoane active este de 1454 , din care salariatii 700, someri 100, iar un numar de 654 persoane sunt fara loc de munca (fara sa fie in perioada de somaj). Structura pe grupe de varsta este urmatoarea: 422 perosane sub 18 ani, 1454 persoane intre 19-61 ani, 474 persoane peste 62 ani. Din punct de vedere al ocupatiilor majoritatea salariatilor sunt angajati la centrala nucleara si in constructii. Numarul persoanelor din agricultura este foarte mic. Terenul agricol este sarac, fiind afectat si de seceta. Aspectul general este de câmpie calcaroasă acoperită cu depozite groase de loess. Suprafata totala a comunei este de 3.049 ha, din care 35.035 mp suprafata locuibila, 3135 ha suprafata agricola (arabil 2987 ha). Sructura intavilan-extravilan a terenurilor este: teren intravilan 322 ha, teren extravilan 3.290 ha. Efectivele de animale sunt de 5600 capete.

Din punct de vedere al infrastructurii sunt de mentionat urmatoarele aspecte:

- lungimea retelei de distributie a apei potabile este in prezent de 18 km, fiind necesar a se construi 5 km; Retelele de distributie apa potabila prezinta un stadiu avansat de uzura de peste 80 %;
- Comuna Saligny nu dispune de canale pentru drenarea apelor pluviale.
- Comuna nu dispune de sistem de irigatii.
- Nu exista retea de canalizare, fiind necesari 18 km pentru retea de canalizare
- Lungimea totala a drumurilor publice existente este de 26 km si se impune extinderea cu 20 de km
- Comuna dispune de retea de circulatie si transport de persoane si marfuri dezvoltate si diversificate (rutier, feroviar, naval). Se afla pe DN 22C pe relatia Constanta-Cernavoda si este strabatuta de la est la vest de calea ferata Constanta-Cernavoda si de la vest la est de Canalul Dunarea-Marea Neagra care traverseaza comuna pe o lungime de 10 km.
- Exista alimentarea cu energie electrica din sistemul national
- Exista retea de fibra optica
- Serviciile de telefonie fixa sunt sub necesar (capacitatea centralei)

Comuna Saligny are o economie agrara, iar in structura suprafetei cultivate, cele mai mari ponderi le detin culturile de cereale, floarea soarelui, fasole. Activitatea agricola este reprezentata de agricultura si zootehnie. Nu exista asociatii agricole pe teritoriul comunei. Activitatea industriala este reprezentata de depozitele de materiale componente ale Centralei Nucleare de la Cernavoda cu care se invecineaza si fabrica de suruburi din localitate. IMM-urile au un nivel relativ redus existand pe teritoriul administrativ al comunei societati ce deservesc atat Centrala Nucleara Cernavoda cat si cu alt domeniu de activitate: 6 SRL - uri comert, 2 SRL – uri / PECO, 2 SRL – transport persoane, 16 AF- uri, 2 PF- uri

In comuna exista 6 unitati de invatamant dintre care:

- 3 gradinite fiecare cu cate o sala de curs
- Scoala cu clasele I-VIII Saligny cu 8 sali de curs

- Scoala cu clasele I-IV Faclia cu 2 sali de clasa
- Scoala Stefan cel Mare are cu clasele I-IV cu 2 sali de clasa

Numarul total elevi este de 221, numarul total cadre didactice - 19, din care 10 cadre cu studii superioare

In privinta unitatilor si activitati culturale mentionam:

- existenta a 2 camine culturale aflate unul in reamenajare si unul in proces de degradare;
- nu exista biblioteca;
- societatea civila se implica slab in viata culturala;
- lipsa unei strategii culturale;

Din punct de vedere al unitatilor sanitare exista un singur dispensar, relativ bine dotat. De asemenea sunt prezente 2 cabinete medicale in stare buna de functionare. Numarul de cadre sanitare este de 3, din care 1 medic uman si 2 asistente medicale. Pe raza comunei Saligny nu se afla cabinete veterinare, exista doar un singur medic veterinar care raspunde de comuna Saligny, precum si un asistent veterinar .

I. Principalele rezultate ale investigatiilor

Tema 1 – CL pentru zona Cernavoda

Obiectivele temei:

- (O1) Intelegerea si preluarea experientei externe in construirea, functionarea, finantarea Comitetelor Locale (CL)
- (O2) Selectarea unei cai adecvate pentru crearea unui CL in zona Cernavoda-Saligny, discutarea Statutului
- (O3) Identificarea elementelor determinante pentru realizarea unei functionari eficiente (compozitie, logistica, fonduri, proceduri de evaluare, etc.)

Prezentari in cadrul sedintelor de lucru:

Echipe de experti (MTF- **Methodological Task Force**):

- GRS2, 25 ianuarie 2008: Studiu de caz- Comitetele Locale de Informare (CLIS si National Association of CLIs) -*Serge Gadbois*
- GRS3, 12 septembrie 2008: Metoda parteneriatelor locale pentru stabilirea unui amplasament pentru depozitul LILW in Belgia - *Gaston Meskens*
- GRS3, 12 septembrie 2008: Legislatia franceza pentru CL - *Ludivine Gilli*

Elemente de caracterizare a situatiei specifice din Romania:

- GRS2, 25 ianuarie 2008: CL “Zona Cernavoda” – prezentare sintetica a propunerii de Statut al CL - *Mariana Mircea*
- GRS3, 12 septembrie 2008: Situatia curenta a CL. Evolutii in crearea si functionarea CL zona- *Mariana Mircea*

Principalele elemente rezultate din investigatii, prezentari si discutii:

Serge Gadbois, din echipa MTF, in “*Case Study: Local Commissions for Information (and National Association of CLIs)*” a prezentat contextul istoric si aspecte ale formarii Comitetelor Locale de Informare (CLI) in Franta. Acestea au fost create in 1981 pentru fiecare amplasament al unui obiectiv nuclear. Ca si in cazul Romaniei s-au pus intrebari de tipul: cine garanteaza ca studiile prezentate sunt valabile, ce fel de expertiza este necesara? Aceste intrebari au fost ridicate de la inceput si au continuat sa existe pana astazi. Pluralismul este o chestiune importanta, iar participarea democratica in CL este absolut necesara deoarece, pe plan local, actorii locali cunosc cel mai bine aspectele in discutie. Cu toate acestea fiecare nivel de abordare are propria perspectiva, propria dimensiune, motiv pentru care este necesara o adaptare a actorilor locali pentru o discutie in cadrul mai general.

Gaston Meskens, MTF, in “*The local partnership approach to the siting of a LILW*”

repository in Belgium" a subliniat aspectele legate de crearea parteneriatelor STOLA, MONA si PALOFF, in principal elementele privind modalitatile de formare, finantare si reprezentare a comunitatilor locale. Existenta a doua comitete locale, MONA si STOLA, a avut ca avantaj realizarea unei perceptii pozitive privind reprezentativitatea publicului. Existenta unui singur CL ar fi putut genera ideea ca deciziile se iau in cadrul unui grup de interese. Totusi, in cazul unui singur CL exista avantajul unei eficiente mai mari in dialogul sau confruntarea publicului cu autoritatile. Existenta a doua CL ingreuneaza procesul de dialog si negociere. In ceea ce priveste cazul Cernavoda-Saligny se poate incepe cu gasirea raspunsului la intrebarea "cum ne putem organiza singuri pentru a lua decizii bune" sau se poate incepe formand un CL si ulterior sa se discute luarea deciziilor. A doua alternativa pare cea mai usor de realizat. In orice situatie, este necesar sa se discute fara pasiune. Un referendum eficient va fi precedat de o dezbatere substantiala asupra intrebărilor la care se va raspunde simplu cu "da" sau "nu". Totusi, discutiile indelungate pot conduce la pierderea nuanțelor si la crearea sentimentului nereprezentării. Din aceste motive Gaston recomanda crearea unui CL care sa inceapa sa lucreze.

Ludivine Gilli, MTF, in "*French legislation on Local Committees around nuclear facilities*" a explicat contextul istoric si elementele de cadru legislativ privind crearea compozitia, misiunea, finantarea si imputernicirea CL. Comitetele locale create sunt in mod obligatoriu consultate in orice proiect public in care, prin lege, este prevazuta consultarea publica. CL pot fi de tip asociatie avand statut legal sau pot actiona in cadrul Consiliului General, fara sa aiba un statut legal. CL sunt finantate din proiecte dezvoltate de catre stat, din subventii locale, din procente revenite din taxele aplicate obiectivelor nucleare, prin donatii.

In cadrul GRS2, *Mariana Mircea* a prezentat "Propunerea de statut pentru CL zona Cernavoda". Constructia statutului se bazeaza pe propria experienta, pe parteneriatul STOLA si pe documentul "Roadmap for LC" realizat in cadrul proiectului COWAM2. Prima versiune a Statutului include o lista a stakeholderilor, care poate fi completata prin includerea principiului de aderare pe baza manifestării interesului fata de obiective si actiuni, de catre orice organizatie sau persoana. Rolul CL a fost deja discutat in cadrul intalnirii GRS1 si consta in:

- cresterea importantei opiniei locale, a publicului in procesul de decizie;
- realizarea unui dialog continuu intre stakeholderii implicati in RWM;
- crearea si integrarea unei viziuni a perspectivei locale;
- dezbateră unui program tehnic de depozitare a deseurilor LILW pe baza principiului de facilitare a intelegerii de catre publicul general;
- reducerea situatiilor de stres, de conflict si adversitate;

Misiunea CL consta in informare-dezbatere-influentare a procesului de decizie. Functionarea CL va fi asigurata de cun Consiliu de Coordonare format de 11 membri condusi de catre un Presedinte ales pentru trei luni.

CL va avea grupuri de lucru specializate pe: mediu, dezvoltare locala, legislatie, informarea publicului. In ceea ce priveste bugetul se propune ca ANDRAD si SNN sa sigure finantarea necesara functionării.

In cadrul GRS3, *Mariana Mircea* a prezentat "Situatia curenta a propunerii de CL. Progrese in crearea CL-zona Cernavoda" in care a aratat ca in perioada septembrie-noiembrie 2007 au fost demarate activitatile de creare a CL pe baza faptului ca CNE Cernavoda, prin decizia Consiliului de Administratie al SNN (al carei membru este si dna M.Mircea) a alocat fonduri pentru functionarea acestei structuri. In 2007, fostul primar al orasului Cernavoda (G. Hansa) a inteles ca acest lucru nu poate fi pus in practica. Pe de alta parte, ANDRAD a cerut

semnarea unui acord de parteneriat cu CL in vederea finantarii, pe baza de proiect, a unor activitati. Numai AGIA a semnat acest parteneriat cu ANDRAD. Forma actuala de propunere de Comitet Local de Informare (CLI) include: municipalitatile din Cernavoda si Saligny (consilii locale si primari) si AGIA. CL Cernavoda va reprezenta autoritatile locale si publicul si va asigura accesul cetatenilor la informare si decizie. CL va reprezenta societatea civila in raport cu industria nucleara. Primarii din Saligny si Cernavoda s-au pus de acord in privinta asigurarii logisticii necesare functionarii CL. De asemenea principalii parteneri ai CL (SNN si ANDRAD) au fost de acord cu asigurarea de fonduri din alocari bugetare din capitolul de relatii cu publicul. Exista fonduri prevazute in bugetul pe anul 2008 atat la SNN cat si ANDRAD care sunt destinate finantarii informarii si consultarii publicului si aceste fonduri trebuie cheltuite. Cele doua comunitati locale sunt de acord sa lucreze impreuna si sa sustina interesul comun. Relatiile cu ANDRAD sunt apreciate ca fiind bune fiind concretizate in realizarea de materiale de informare, dezbateri publice, includerea in bugetul ANRDAD a unor activitati de informare, realizarea documentarii pentru monitorizarea sanatatii. Actualul primar al orasului Cernavoda solicita discutarea cu SNN a finantarii CL, realizarea a 3 dezbateri publice pe tema continuarii investitiilor pe amplasamentul CNE, precum si obtinerea de compensatii financiare similar modelului din alte tari europene. Primarul a transmis catre SNN o scrisoare referitoare la U3 si U4. Mariana Mircea a subliniat faptul ca primarul nu poate lua singur decizii si ca nu isi va da acordul pentru viitoarele investitii daca publicul nu va fi consultat in mod corect. In concluzie, M.Mircea crede ca la sfarsitul lui 2008, CL va fi functional, cel putin in formula cu stakeholderii actualmente cei mai activi.

In GRS2 Gh. Hansa, primar al Cernavodei, considera ca in Romania este necesara aparitia unei legi referitoare la dezbaterile publice si la participarea publicului la luarea deciziilor, asemanatoare cu cele din alte tari europene. Este necesara o procedurare si o etapizarea a procesului DMP cu scopul eficientizarii acestuia. Recent a remarcat faptul ca absenta unor astfel de proceduri a putut sa conduca la deficiente grave si chiar la o situatie de criza, in ceea ce priveste implicarea comunitatii locale in CLI. Aminteste actiunea organizatiei Green Peace din noiembrie 2007, care a fost privita, din aceasta perspectiva, ca o agresiune la adresa cetatenilor orasului. Green Peace a sustinut ca gravidele si copiii ar trebui sa paraseasca orasul deoarece CNE le pune in pericol sanatatea. De asemenea remarca faptul ca intre oamenii de stiinta exista dispute care adesea sunt transferate in mass-media ingrijorand inutil publicul. Rolul CL ar fi extrem de important in acest context, deoarece ar putea asigura o informare adecvata pentru public. S-ar reduce astfel lipsa de comunicare intre autoritati si oamenii de stiinta. Dezbaterile se poate intoarce firesc la nivelul comunitatii atunci cand autoritatile si oamenii de stiinta sunt de acord sa raspunda adecvat publicului. Deficienta majora a momentului consta in absenta vocii CLI. Pe de alta parte Gh. Hansa considera ca autoritatile nationale (ANDRAD, CNCAN, AN, INR) ar trebui sa asigure continuitatea in contactul acestora cu publicul, cu comunitatile locale, indiferent de existenta CLI. In privinta formarii CLI este importanta realizarea unei structuri adecvate (reprezentativitate si functionalitate) si mentinerea unui contact strans cu institutiile nationale.

Reprezentantul Consiliului Local Cernavoda reaminteste ca prima propunere de CL facuta de primaria Cernavoda includea SNN si reprezentantii comunitatii locale (ONG-urile: ADAPT, AGIA, SIDO, UP). Initial a fost semnat un Protocol pentru informarea si consultarea publicului, dar pana la sfarsitul lui 2007 nu au fost realizate prea multe intalniri. In ceea ce priveste noua propunere de CL la nivelul primariei se considera ca trebuie obtinut un statut de entitate legala (persoana juridica). Realizarea CLI ar trebui sa fie prompta, un astfel de proces putand fi facut in 3 saptamani. Un statut legal va asigura o credibilitate sporita, o exprimare

mai clara a vocii publice si o administrare corecta a bugetului. Eficienta CLI poate fi marita pe parcursul functionarii acestuia, important este ca acesta sa-si inceapa activitatea.

Reprezentantul AGIA a facut observatii asupra Protocolului initial. AGIA nu a semnat acel document deoarece doar administratia orasului si SNN au stabilit conditiile de lucru. In aceasta viziune rolul ONG-urilor este minor, doar consultativ, neputand modifica clauzele existente.

Primarul comunei Saligny considera ca noua propunere de CL reprezinta un nou cadru de lucru. A discutat despre acest lucru in Consiliul Local. Este de acord cu necesitatea unui statut legal al CL. Considera ca numarul de membri si reprezentativitatea sunt importante pentru rezultatele viitoare ale CL. Este hotarat sa nu accepte decizii care nu au fost discute de catre autoritatile nucleare cu comunitatea. Doreste sa vada din partea stakeholderilor vointa clara in privinta formarii CL.

Reprezentantul ANDRAD considera CL ca un partener util pentru ANDRAD daca acesta va reprezenta si reflecta interesul publicului. In opinia sa, CL va putea fi un canal de comunicare eficient cu populatia. ANDRAD va analiza si va propune realizarea unui protocol de colaborare cu CL. Bugetul ANDRAD pe 2008 a inclus sume pentru CL dar este nevoie de realizarea procedurilor legale de infiintare si semnare a actelor de colaborare pentru a putea folosi fondurile. In privinta reprezentativitatii CL nu trebuie sa includa autoritatile nucleare, nici industria nucleara. In ceea ce priveste necesitatile de informare, daca prin CL se pot defini clar aceste cerinte, ANDRAD si SNN vor asigura informarea pe baza propriilor fonduri. De aceea este foarte important sa existe un CL si un parteneriat intre CL si ANDRAD.

Reprezentantul ARIN a remarcat diferentele intre clarificarea compozitiei CL si in ceea ce priveste finantarea (pentru care nu exista decat idei incipiente). Numarul mic de membri propus pentru CL va conduce la dificultati in procesul de vot. De asemenea este necesar, statutar, definirea unui mecanism de votare. Este nevoie de o imbunatatire a misiunii si reprezentativitatii CL. O alta problema care va crea dificultati va fi natura de confidentialitate a multor documente, ceea ce va limita accesul la informare.

Serge Gadbois (MTF) considera ca in cazul actual CL va avea o dubla tinta: CNE si depozitul LILW si, totodata, un dublu rol: decizie si informare. In Franta, CLIs nu decid, rolul lor fiind doar de a organiza dezbaterile. In cazul parteneriatelor din Belgia activitatea este centrata pe studierea propunerii operatorilor, realizarea de evaluari, formularea de recomandari, insa decizia finala se ia la nivelul Consiliului Municipal. Un alt aspect care trebuie luat in seama este mentinerea unui echilibru intre participanti.

Reprezentantul CNCAN a precizat ca CNCAN va observa cu grija procesul, institutia fiind interesata intr-un proces DMP corect si care sa nu favorizeze vreuna dintre parti.

Reprezentantul CNE a apreciat ca propunerea de colaborare pe baza Protocolului propus de SNN reprezinta un pas inainte. Sunt prevazute activitati de comunicare si participarea unor ONG-uri, precum AGIA. Activitatile preconizate presupun o cunoastere reciproca si un proces de invatare impreuna. La nivelul orasului sunt, de asemenea, in curs activitati de informare tehnica pe chestiuni de interes pentru public si pentru organizatiile locale.

Reprezentantul primariei Cernavoda a concluzionat ca este important sa se ia, cat mai repede, o decizie asupra CL. Fiecare organizatie ar trebui sa-si exprime pozitia referitor la crearea si statutul CL.

GRS2 a condus la urmatoarele **concluzii**:

- ANDRAD si SNN apreciaza importanta CL pentru cresterea vocii locale a publicului, dar nu gasesc potrivita participarea institutiilor ca membri ai CL;
- exista in intentia ANDRAD si SNN semnarea unui Protocol de colaborare cu CL prin care sa poata fi asigurat suportul financiar pentru unele dintre activitati (in principal de informare); au fost alocate fonduri destinate acestui scop la nivelul ambelor institutii;
- autoritatile locale din Cernavoda si Saligny sustin crearea unui CL “zona Cernavoda” ca entitate legala;
- o intalnire a tuturor stakeholderilor implicati in crearea CL a fost fixata pentru 14 martie 2008, in scopul definirii mai clare a misiunii si rolului CL, precum si a lamuririi aspectelor organizatorice si de decizie.

Datorita acestor incertitudini a fost nevoie de organizarea unei intalniri (intalnirea de la Saligny), la care au participat potentialii membri ai Comitetului Local, precum si ANDRAD si mediatorul national.

In urma discutiilor s-a ajuns la urmatoarele intelegeri:

- (1) s-a convenit incheierea unui parteneriat intre ANDRAD si Comitetul Local in privinta desfasurarii de actiuni comune in privinta DFDSMA (Depozitul de Deseuri Mediu si Slab Active).
- (2) S-au stabilit actiunile comune ale parteneriatului pentru anul 2008:
  - definitivarea si semnarea oficiala a acordului (pana la 1 mai 2008);
  - editarea unui pliant in circa 2000 exemplare care sa cuprinda, pe scurt, informatii despre functionarea parteneriatului, proiectul DFDSMA; continutul pliantului va fi agreat de ambele parti si va fi postat pe web-site-urile ANDRAD si ale partenerilor;
  - organizarea a doua intalniri, prima in iunie 2008 (Saligny), a doua in octombrie 2008 (Cernavoda) cu participarea a circa 200 persoane;
  - analizarea posibilitatii efectuarii unui program de monitorizare a sanatatii populatiei in zona Cernavoda, sustinut de ANDRAD.
- (3) S-au discutat detalii referitoare la functionarea CL Cernavoda:
  - statutul va fi redactat astfel incat sa cuprinda actualele intelegeri;
  - au fost fixate intalnirile viitoare ;
  - a fost estimat numarul de persoane, din partea fiecarui stakeholder, interesate sa participe la cele doua intalniri organizate in viitor in cadrul parteneriatului ANDRAD-CL
  - stabilirea unui sediu temporar pentru CL la primaria comunei Saligny, urmand ca primaria Cernavoda sa analizeze gasirea unui sediu temporar pana la rezolvarea problemelor de finantare;
  - stabilirea de catre ANDRAD a variantelor de finantare a actiunilor parteneriatului (finantare pe actiuni sau per proiecte).

La o prima vedere, in urma acestei intalniri, lucrurile pareau rezolvate, intelegerea intre partenerii locali existand, gasindu-se un sediu temporar si, mai mult, acoperirea cheltuielilor de functionare pentru o prima etapa.

Din pacate, perioada urmatoare (lunile mai-iunie) a coincis cu perioada alegerilor locale, in care institutiile locale (primariile, consiliile locale din Cernavoda si Saligny, precum si o parte din ONG-uri) au acordat cea mai mare parte a timpului temelor electorale si mai putin formarii Comitetului Local. In urma alegerilor locale Mariana Mircea devine noul primar al orasului Cernavoda (inlocuindu-l pe Gh. Hansa), iar G. Tatulescu se mentine ca primar al comunei Saligny.

Dupa perioada de apatie a vacantei, a urmat la scurta vreme intalnirea GRS3 (12 septembrie), desfasurata in aceeasi locatie, la Cernavoda.

Datorita dificultatilor nedepasite, in formarea CL, mediatorul national s-a vazut nevoit sa ia o pozitie clara in privinta aspectelor contractuale ale parteneriatului in CIP. In prezentarea “Progrese in activitatea Grupului Roman al Stakeholderilor; Contributia la Prospective Reports” s-a subliniat in mod clar faptul ca sprijinul acordat prin intermediul proiectului CIP este limitat in timp si ca oportunitatile existente pot fi fructificate sau ratate. Pe de alta parte, mediatorul national nu doreste sa grabeasca lucrurile in cazul in care nu exista o maturitate suficienta a acestora.

De asemenea s-a aratat faptul ca in urma alegerilor locale s-a obtinut un avantaj si anume faptul ca prin alegerea ca primar a d-nei Mariana Mircea, declaratia din ianuarie a acesteia “CL depinde exclusiv de vointa primarului” poate fi acum pusa sau macar verificata in practica; de asemenea, pare sa se contureze un anumit dezavantaj concretizat in faptul ca apar diferente intre ideile primarilor din Cernavoda si Saligny privind formarea CL.

Situatia creata prin diferentele de opinie dintre Cernavoda si Saligny in privinta formarii unui CL rezultate din diferentele de interese si de modalitati de abordare preconizate (Saligny – referendum sau Consiliul Local; Cernavoda – Comitet Local);

De asemenea s-a amintit pozitia ANDRAD – obligata prin lege sa negocieze cu Saligny (Primarie si Consiliul Local).

Prezentarea a subliniat rolul important al reprezentantilor comunitatii locale si rolul exclusiv de mediere si suport al mediatorului national si al echipei CIP. In absenta unei vointe clare a comunitatii locale in privinta infiintarii CL, situatia nu poate progresa pe aceasta directie.

Au fost identificate urmatoarele motivatii pentru intarzierea formarii unui CL in zona Cernavoda:

a. Motivatii de natura formala:

- Lipsa unui cadru legislative pentru CL;
- Dificultati de finantare (ANDRAD si SNN pot finanta numai proiecte, nu functionarea unui CL);

b. De natura functionala:

- lipsa de vointa a autoritatii si comunitatii locale;
- nivelul ”energetic” scazut al organizatiilor locale (ar fi necesara o infuzie de tineri care sa preia experienta existenta si sa dinamizeze activitatea);
- interese diferite ale celor doua comunitati;
- diferente de perceptie la nivelul fiecarei organizatii locale;

De asemenea, prezentarea a pus accent pe elementele de obligatii morale si contractuale care trebuie sa fie realizate in perioada acra a mai ramas pana la incheierea proiectului:

- Formarea Comitetului Local si functionarea (daca va exista vointa necesara din partea

Comunitatii/ Comunitatilor Locale);

- Lista de probleme de solutionat/negociat cu industria nucleara;
- Solutii preconizate pentru rezolvarea acestor probleme - de inaintat ca propuneri catre autoritati;
- Cerinte de dezvoltare ale comunitatilor locale si modalitati preconizate pentru acordarea de sprijin de catre industria nucleara sau autoritatile din domeniu;
- Preconizari pentru continuarea dialogului dupa finalizarea CIP (in cazul in care nu se va forma de facto un Comitet Local);
- Tezaurizarea ideilor, reflectiilor, obtinute in urma dialogului din cadrul intalnirilor NSG pentru transmiterea experientei (recomandari sintetice extrase din Minutele intalnirilor);
- Metode de cooperare insusite (din cele transmise de catre MTF).

Totodata au fost formulate urmatoarele recomandari pentru desfasurarea eficienta a intalnirilor:

- structurarea dialogului, concentrarea exclusiva pe teme abordate si pe aspectele sepcifice abordate in cadrul fiecarei intalniri;
- exprimarea sintetica, concisa, direct la subiect;
- continuarea schimbului de idei in perioada dintre intalniri (folosirea grupului de discutii, e-mail-ului, telefon, discutii cu cetatenii);
- modalitati de comunicare la nivelul fiecarui stakeholder pentru diseminarea rezultatelor intalnirilor mai ales in situatia in care unele organizatii au schimbat sistematic persoanele participante la intalniri.

Prezentarea a suscitat luari de pozitie, dintre care mentionam urmatoarele:

Mariana Mircea, presedinte GRS, a considerat ca aprecierile facute asupra activitatii organizatiilor locale au fost prea severe si ca ONG-urile au lucrat in mod sistematic in conditii dificile (fara finantare si fara suport din partea SNN si CNE). Dna Mariana Mircea precizeaza, de asemenea, ca implicarea tinerilor este importanta si ca echipa pe care a format-o dupa castigarea alegerilor este formata din tineri entuziasti si eficienti.

Reprezentantul AGIA a precizat ca implicarea tinerilor nu este vizibila deoarece acestia se tem de repercursiunile pe care o astfel de activitate le-ar avea asupra lor din partea angajatorilor.

Reprezentatul ANDRAD considera ca mediatorul doreste sa grabeasca formarea unui Comitet Local (CL) si ca lucrurile nu par a fi “coapte” pentru acest proces.

Mariana Mircea, in replica, afirma ca formarea unui CL nu poate fi intarziata in conditiile in care Unitatile 3 si 4 si a Depozitul Final de Deseuri Slab si Mediu Active (DFDSMA) vor fi construite in curand.

Primarul comunei Saligny este de acord cu formarea unui CL, dar cu urmare pasilor necesari. Utilitatea CL este vazuta prin prisma faptului ca in absenta acestuia, in momentul luarii deciziei, vor exista presiuni asupra Consiliului Local legate de timpul scurt de luare a unei decizii si de importanta acesteia. Primarul Saligny considera ca in momentul de fata exista prea putine discutii intre industria nucleara, ANDRAD si populatie in legatura cu

intentiile de dezvoltare a domeniului nuclear in zona Cernavoda-Saligny.

Tot referitor la problema Comitetului Local, *Mariana Mircea* a prezentat “*Situatia actuala a propunerii de Comitet Local. Progrese in crearea CL pe Zona Cernavoda*” aratand ca in perioada septembrie - noiembrie 2007 a demarat activitatea de formare a CL sustinuta de faptul ca in cadrul Consiliului de Administratie al SNN (al carei membru era) s-a acceptat alocarea de fonduri pentru aceasta structura. In anul 2007 fostul primar a facut ca aceasta intelegere sa nu mai poata fi pusa in practica. ANDRAD a solicitat incheierea unui acord de parteneriat prin care sa finanteze unele activitati pe baza de proiecte. Doar AGIA a semnat propunerea de parteneriat cu ANDRAD. Actuala forma a Comitetului de Informare reuneste Primaria Cernavoda, Primaria Saligny si AGIA. CL Cernavoda va reprezenta autoritatile locale, ONG-urile, publicul si va permite accesul nelimitat al cetatenilor, si propune sa fie reprezentantul societatii civile din zona CNE Cernavoda.

Primariile Saligny si Cernavoda sunt de acord sa ofere logistica necesara pentru functionarea CL iar principalii parteneri ai CL de Informare (SNN si ANDRAD) sunt de acord sa asigure finantarea prin capitolul „Relatii cu publicul”. Exista fonduri prevazute pentru 2008 in bugetele SNN si ANDRAD pentru finantarea unor actiuni de informare si implicare a publicului care trebuie cheltuiti. Cele doua comunitati locale sunt de acord sa colaboreze si sa sustina impreuna interesele. In relatia cu ANDRAD, apreciata ca buna pana in prezent, mentioneaza urmatoarele actiuni: realizarea de pliante in colaborare cu primariile, organizarea de dezbateri publice, includerea in buget a finantarii unor actiuni a CL, documentare pentru programul de monitorizare a starii de sanatate. Primaria Cernavoda solicita discutii cu SNN pentru finantarea CL de Informare, organizarea a 3 dezbateri publice referitoare la constructia viitoarelor obiective nucleare, obtinerea de compensatii dupa modelul altor tari. Primaria Cernavoda va inainta o scrisoare catre SNN privind constructia Unitatilor 3 si 4. Mariana Mircea precizeaza ca primarii nu pot lua decizia singuri si nu isi pot da acordul pentru viitoarele obiective fara consultarea publicului. In concluzie, Mariana Mircea considera ca pana la sfarsitul anului 2008, CL va functiona, cel putin cu stakeholderii activi.

Tema 2 – Implicarea publicului in luarea deciziilor (DMP)

Obiectivele temei:

- (O1) Prezentarea si familiarizare cu metodele si instrumentele pentru DMP in procesul RWM;
- (O2) Intelegerea rolului publicului in DMP ai a modalitatilor de imbunatatire a procesului democratic in RWM;
- (O3) Identificarea aspectelor specifice tarii noastre in RWM si etapizarea DMP;
- (O4) Imbunatatirea abilitatilor reprezentantilor comunitatilor locale de a participa in DMP.

Prezentari in cadrul sedintelor de lucru:

Echipa de experti (MTF- Methodological Task Force):

- Etapizarea procesului de luare a deciziilor in managementul LILW: Un model al procesului european, *Claire Mays*
- Etapizarea procesului de decizie in cazul deseurilor chimice: observatorul regional pentru deseuri industriale din Midi-Pyrénées (ORDIMIP), *Stephane Baude*
- Metoda parteneriatelor locale pentru amplasarea depozitului LILW in Belgia, *Gaston Meskens*

Elemente de caracterizare a situatiei specifice din Romania:

- Stadiul curent al DMP in Romania, *M. Constantin*
- Stadiul curent al depozitului de suprafata de la Saligny, *O. Niculae, G. Gherghe, V. Andrei, A. Petrescu, S. Diaconu*
- Progrese in activitatea Grupului Roman al Stakeholderilor, *M. Constantin*
- Definirea RWM in contextul comunitatilor Cernavoda si Saligny, *Daniela Diaconu*
- Exercițiu DMP: Definirea problemei, pasi, decizii asteptate, de *Marin Constantin*

Principalele elemente rezultate din investigatii, prezentari si discutii:

Claire Mays (MTF) in „*Etapizarea procesului de luare a deciziilor in managementul LILW: Un model al procesului european*” a aratat ca DMP este un proces care presupune o multitudine de etape. Dificultatile sunt prezente atat la nivelul deciziei tehnice, cat si la nivelul deciziei societatii. Procesul este caracterizat de o durata indelungata presupunand implicarea mai multor generatii. Fiecare etapa trebuie gandita separat si in ansamblu, evaluata dupa parcurgere, revizuita de cate ori este necesar sau reluata daca nu a fost parcursa cu succes. Un DMP ideal este descris de conceptul spiralei incluzand pasi precum: definirea problemei, investigatie si evaluare, actiuni de management, monitorizare si evaluare. Planul unui DMP trebuie sa fie flexibil pentru a lasa posibilitatea ajustarii sale in concordanta cu lectiile invatate. Este necesara implicarea explicita a publicului in DMP pentru RWM. Au fost prezentate exemplificativ procesele de decizie din Slovenia si Marea Britanie, cu accent pe obiective, participanti, actiuni si decidenti, la nivelul fiecărei etape. A fost subliniat faptul ca exista dificultati de definirea unui plan care sa poata intruneasca acordul tuturor in privinta secventialitatii pasilor de decizie, regulilor de aplicare, revenirilor, echilibrului intre reveniri si necesitatea realizarii unui progres semnificativ orientat spre finalizarea cu succes a procesului, alocarea de timp suficient pentru stakeholderi. Claire a aratat, de asemenea, necesitatea construirii unei platforme si a unor instrumente care sa asigure participarea locala, dar si vointa guvernului de a respecta pozitia publicului. Totodata de mare importanta este rolul liderului in cadrul procesului deoarece fara un conducator potrivit nu este posibila o evolutie a procesului.

Stephane Baude (MTF) in “*Etapizarea procesului de decizie in cazul deseurilor chimice: observatorul regional pentru deseuri industriale din Midi-Pyrénées (ORDIMIP)*” a prezentat procesul de alegere a unui amplasament pentru depozitarea de deseuri chimice de inalta toxicitate in zona Midi – Pyrénées. In concordanta cu legea in vigoare a momentului (1992) referitoare la managementul deseurilor industriale, fiecare regiune avea un plan de eliminare a acestora - plan coordonat de catre Prefectul regiunii, implicand procesul numit ORDIMIP. Acest proces acopera doua niveluri: cel local si cel regional, pentru fiecare existand

instrumente proprii de consultare (Comisii Consultative la nivel regional si Comitete Locale de Informare si Monitorizare (CLIS) la nivelul fiecarui amplasament implicat). Principalele obiective ale ORDIMIP au fost: sa dea o definitie a conceptului de depozit de deseuri chimice din punct de vedere al cerintelor tehnice, economice, sociale si ecologice; sa informeze populatia. A fost constituita o organizatie independenta, dar nu si un loc pentru decizii. Procesul a acoperit 3 etape corespunzand nivelelor implicate (national, regional si local). Stephane a detaliat pasii fiecarei etape, acoperind crearea ORDIMIP si respectiv CLI de Graulhet, compozitia acestora, obiectivele, activitatile, evolutia si conexiunile existente intre aceste elemente. Intregul proces s-a bazat pe pluralitate si echilibru si a contribuit la scopul fin – realizarea centrului regional pentru deseuri chimice.

Marian Constantin (NF) a prezentat stadiul curent al DMP in Romania cu scopul de a oferi informatia de baza pentru realizarea unui exercitiu practic al GRS in ceea ce priveste simularea unei decizii privind RWM in tara noastra. Prezentarea a inceput cu aspectele domeniului nuclear. Dupa 1989 s-a constientizat necesitatea consultarii publicului. Consultarea publica pentru U1 si U2 a fost facuta, dar participarea a fost scazuta. Referitor la RWM agentia nou infiintata ANDRAD a inceput sa functioneze pornind de la o situatie istorica existenta. ANDRAD si-a fixat cateva proiecte si termene pentru realizare.

In aparenta exista suficient timp pentru implementare, insa pentru fiecare exista un moment optim de implementare. Strategia ANDRAD ia in considerare implicarea publicului in DMP. Prezentarea a pus in evidenta aspecte ale procesului decizional din punctul de vedere al operatorilor nucleari (ANDRAD, NPP), precum si din punctul de vedere al comunitatilor locale, pentru depozitul LILW, in concordanta cu modelul DMP etapizat propus de Claire (definirea problemei, formularea abordarii strategice, actiuni de organizare, monitorizare, evaluare). Pornind de la modelul formulat in Marea Britanie si tinand cont de particularitatile cazului Romaniei, a fost propus un plan pentru simularea deciziei in cadrul GRS.

Exercitiul DMP propus consta in: identificarea pasilor/etapelor, identificarea cerintelor de investigatie suplimentara, gasirea cailor de evolutie posibila a procesului, identificarea cerintelor de analize suport etc. In cazul procesului de gasire a unui amplasament pentru depozitul national LILW in regiune Dobrogea (incluzand regiunea Cernavoda-Saligny).

Definirea clara a problemei este: *“Este zona Cernavoda potrivita pentru un amplasament de depozit national LILW (incluzand si in opinie si vocea publicului obisnuit, tacut)?”*

Procesul include patru pasi: (A) definirea problemei; (B) faza pregatitoare: Care este cunoasterea existenta in problema data? (C) strategia de cunoastere: Captarea cunoasterii necesare; (D) discutarea depozitarii RW: Dificultati, Solutii, Interese ; (E) negocieri: armonizarea intereselor

In figura 3.2.1 este prezentata o schita a procesului.

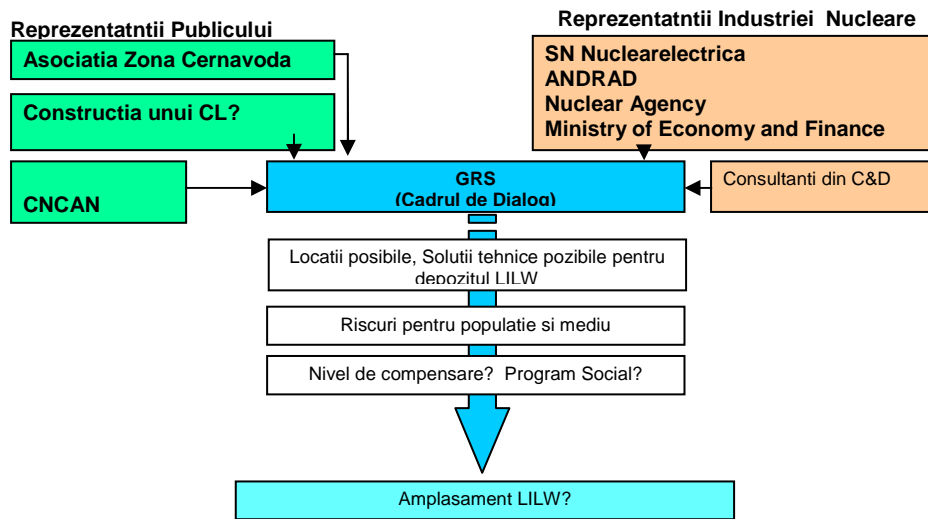

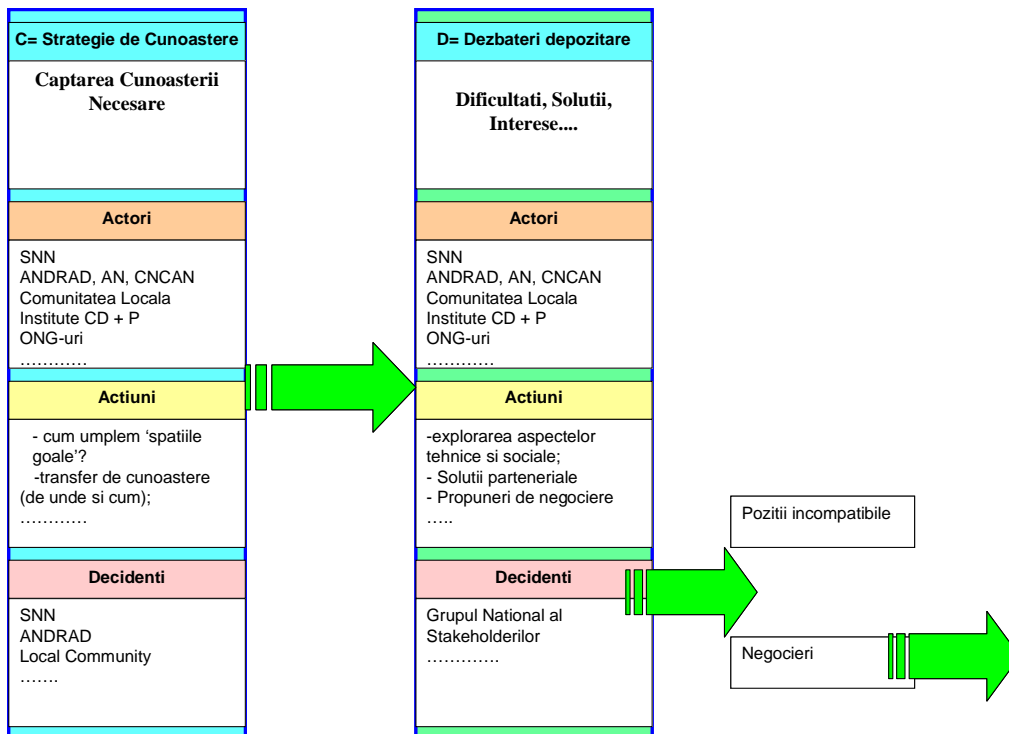
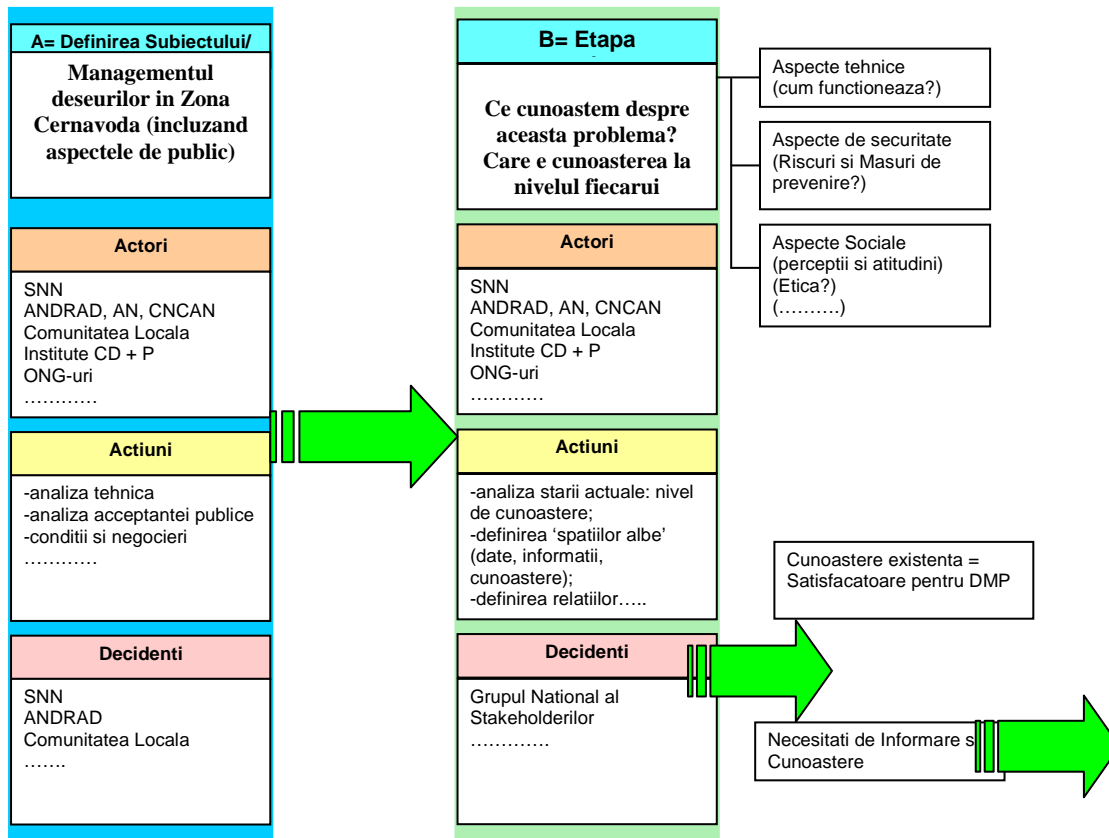
Fig. 3.2.1 DMP pentru amplasamentul depozitului LILW

Doua perspective au fost analizate cea locala si cea a industriei nucleare. Formularile pentru cele doua perspective sunt regasite in tabelul 3.2.1. Pasii procesului sunt reprezentati in figura 3.2.2.

Tabelul 3.2.1 DMP pentru amplasamentul LILW – Formularea industriei nucleare si formularea comunitatii locale

	Formularea Industriei Nucleare	Formularea Comunitatii Locale
Definirea problemei:	Este zona Cernavoda potrivita pentru amplasarea unui depozit LILW (incluzand acceptanta publica)?	Este zona Cernavoda potrivita pentru amplasarea unui depozit LILW (incluzand acceptanta publica)?
Formularea strategica:	Convingerea opiniei publice ca amplasamentul este potrivit, riscurile sunt foarte scazute, iar avantajele sunt importante;	Obtinerea unui beneficiu maxim din proiectul LILW; Reducerea riscurilor posibile;
Actiuni:	Lobby pentru amplasament; Discutii cu autoritatile locale; Dezbateri publice;	Initiativa legislativa in domeniul compensatiilor; Negocieri asupra nivelului compensatiilor; Dialog si negociere cu CNE si ANDRAD;
Monitorizare si evaluare	Efect in acceptanta Progrese reale in realizarea procedurilor leale pentru proiectul LILW;	Progrese realizate in legea compensatiilor; Investigatii pentru masurarea acceptantei publice;

**‘Studiul Prospectiv de Caz: Raportul de tara asupra investigatiilor desfasurate in CIP’
ROMANIA**

Primarul orasului Cernavoda considera ca, asemenea tarilor europene, Romania are nevoie de o lege a dezbaterii publice si de o etapizare si procedurare a DMP. Ce ar trebui facut in

viitor? Ar trebui sa avem perseverenta si continuitate in planul propus de Marian Constantin. Acest plan poate fi aplicat, iar obiectivele pot fi atinse. Pe de alta parte considera ca autoritatile nationale (ANDRAD, CNCAN, AN, INR) trebuie sa asigure o legatura continua cu comunitatea. Doreste o participare mai larga incluzand in proces comunitatile invecinate (Saligny, Seimeni, Aliman, Rahova), dar fara participarea reprezentantilor mass-mediei.

Primarul comunei Saligny este de parere ca atat programul social cat si compensatiile ar trebui negociate in cadrul unor discutii deschise, libere si oneste astfel incat neincrederea sa poata fi reduca. Locuitorii din Saligny sunt ingrijorati in legatura cu afectarea mediului in care traiesc. Ei stiu ca CNCAN va decide daca se va construi sau nu un depozit in Saligny. Dar se pot increde ei in competenta CNCAN-ului?

Reprezentantul ARIN considera cat CNCAN este o institutie bine cunoscuta in Romania, avand o istorie relativ indelungata si fiind un organism independent. Totusi, nu putem neglija o anumita influenta politica. Aceasta poate sa apara. Este de apreciat deschiderea pe care a facut-o CNCAN construind un corp de specialisti tineri.

Reprezentantul CNCAN a precizat ca institutia sa este asistata de experti AIEA in procesul de alegere a amplasamentului. Recent o misiune AIEA a evaluat documentatia tehnica si a formulat recomandari.

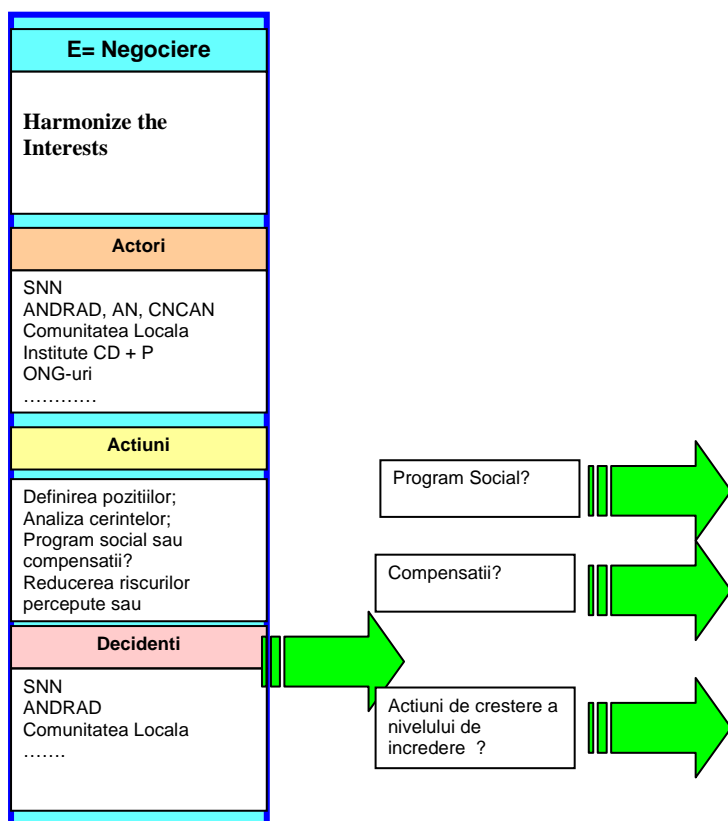

Fig. 3.2.2 Pasii DMP in exercitiul propus

Primarul comunei Saligny a precizat faptul ca nu dispune de o expertiza independenta, de specialisti proprii, care sa judece corectitudinea deciziilor CNCAN in cazul depozitului LILW. Avand in vedere importanta deciziilor care vor fi luate atat pentru prezentul cat si pentru viitorul localitatii o astfel de expertiza ar fi necesara.

Reprezentantul ARIN afirma ca in fapt totul este doar o comanda politica.

Reprezentantul AGIA este de acord cu prezenta influentei politice. Propunerea de lege a compensatiilor pentru limitarea folosintei terenurilor, intocmita de AGIA si transmisa tuturor organizatiilor interesate in domeniu, a pierdut un an datorita diferentelor de opinie ale grupurilor politice. Este convins de competenta profesionala a CNCAN. Activitatea anterioara a CNCAN, bazata pe pregatirea temeinica a intregului profesional si pe proceduri de evaluare care garanteaza securitatea nucleara si calitatea proceselor, demonstreaza in fapt acest lucru. Asistenta permanenta acordata de IAEA confera o incredere sporita actiunilor CNCAN. In ceea ce priveste neincrederea populatiei, considera ca SNN este principala responsabila de acest fapt, calea de reducere a acestei neincrederi fiind realizarea de studii asupra starii de sanatate a populatiei. Centrul de Informare de la Cernavoda organizat de SNN nu reprezinta o solutie eficienta de informare deoarece informatia diseminata de centru necesita un background tehnic specific, iar majoritatea populatiei nu dispune de acesta. Referitor la activitatea GRS, considera ca abordarea etapizata este cea mai potrivita. Schema propusa de Marian este buna, interesanta si poate fi completata prin adugarea ONG-urilor in randul decidentilor. Trebuie facuta o distinctie clara intre administratie si comunitate.

Marian Constantin a subliniat faptul ca odata constituit CL poate cere expertiza independenta.

Reprezentantul CNCAN considera utila ideea expertizei independente. Si CNCAN face apel la o astfel de expertiza cand considera ca este necesara.

Primarul comunei Saligny precizeaza faptul ca nu contesta profesionalismul CNCAN. Increderea nu tine numai de profesionalism.

Mariana Mircea, presedinte GRS, a apreciat ca planul DMP propus, bazat pe modelul UK poate fi urmat indeaproape. In cazul Romaniei, pentru depozitul LILW, problema centrala ramane timpul. Deja suntem in etapa E a schemei propuse si este imposibil sa recuperam etapele C si D. CLI a fost creat, in graba, pentru informarea si consultarea publicului. Actorii din etapa E sunt deja bine identificati in schema. Decidentii sunt elementele cheie ale procesului. Succesul acestuia tine in principal de implicare publicului, iar aceasta se realizeaza in general numai prin ONG-uri; accesul la decizie este limitat la decidentii majori. Actualmente factorii cheie sunt Ministerul Economiei, ANDRAD, SNN, CNCAN, administratiile locale Cernavoda si Saligny. Pentru a realiza un progres real este necesara implicarea majora a ONG-urilor. Pe de alta parte ONG-urile nu au parghiile necesare pentru a interveni in DMP. Discutand despre ingijorarile publice considera ca acestea nu sunt generate de o neincredere in CNCAN, ci, mai degraba, de lipsa unei prezentari clare a problemei RW. Publicul percepe ca se intampla ceva, dar nu poate intelege ce ar trebui sa faca.

Reprezentantul ANDRAD agreeaza partial pozitia Marianeii in ceea ce priveste DMP, dar este convinsa ca in ceea ce priveste depozitul LILW Saligny nu a fost luata deja o decizie. Daca rezultatul evaluarii amplasamentului, de catre CNCAN, va fi negativ, procesul de stabilire a amplasamentului va fi reluat de la inceput. ANDRAD este gata sa asigure orice informatie referitoare la LILW ceruta de ONG-uri. Pana in prezent, ANDRAD a facut deja 6 prezentari ale RWM in Romania, iar DMP este foarte complex.

Tema 3 – Monitorizarea sanatatii si mediului in zona obiectivelor nucleare

Obiectivele temei:

- (O1) Intelegerea experientei altor tari in ceea ce priveste monitorizarea sanatatii si mediului;
- (O2) Intelegerea rolului publicului si CL in monitorizarea sanatatii si mediului;
- (O3) Prezentarea activitatilor de monitorizare efectuate de organizatiile din Romania (Agentia Nationala de Mediu, Institutul de Sanatate Publica, Nuclearelectrica)
- (O4) Investigarea specificitatilor cazului Cernavoda-Saligny
- (O5) Discutarea perceptiei publice si a cerintelor de protectie a sanatatii si mediului
- (O5) Identificarea actiunilor si a actorilor pentru imbunatatirea starii de sanatate a populatiei si mediului

Prezentari in cadrul sedintelor de lucru:

Echipa de experti (MTF- **Methodological Task Force**):

- Monitorizarea impactului instalatiilor nucleare: experienta comitetelor locale din Franta, *Serge Gadbois*
- Supravegherea pe termen lung a mediului inconjurator, *Ludivine GILLI, Cynthia REAUD, Thierry SCHNEIDER*
- Evaluarea impactului generat de instalatiile nucleare asupra sanatatii: feedback experimental, *Ludivine GILLI, Cynthia REAUD, Thierry SCHNEIDER*

Elemente de caracterizare a situatiei specifice din Romania:

- Supravegherea sanatatii populatiei in preajma obiectivelor nucleare, *Cristina May, Alexandra Cucu, Institute of Public Health, Bucharest*
- Monitorizarea radioactivitatii mediului, *Elena SIMION, National Agency for Environmental Protection*
- Impactul CNE Cernavoda asupra mediului, in timpul operarii normale, *E. Bobric, I. Popescu, V. Simionov, Health Physics Department, Cernavoda NPP*
- Propunere de imbunatatire a programului de monitorizare a mediului si sanatatii populatiei, *Elena Rotaru, primaria Cernavoda*

Principalele elemente rezultate din investigatii, prezentari si discutii:

Tema a fost discutata in GRS3 (Septembrie 2008), S3 (Ianuarie 2009) si GRS4 (februarie 2009). Tema a aparut ca tema de interes direct a reprezentantilor publicului din Cernavoda prin perceptia influentei CNE (prin eliberari radioactive) asupra sanatatii populatiei si de interes indirect prin intermediul problemei compensatiilor.

In cadrul GRS3 *Serge Gadbois* (MTF) a prezentat exemple de monitorizare a mediului si sanatatii in preajma obiectivelor nucleare La Hague, North Cotentin si Grad in: *"Monitoring the impact of nuclear facilities from a local perspective: the experience of French Local*

Commissions". Istoric, exista pasi facuti de comitetele locale si motivatii pentru lansarea studiilor epidemiologice si a infiintarii registrului de cancer in vederea determinarii posibilelor corelatii intre existenta activitatilor nucleare si problemele de sanatate ale populatiei. Prezentarea a subliniat modul in care CLI s-au implicat in monitorizarea activitatilor si in implementarea registrului, precum si a eforturilor materiale si umane implicate in aceste programe. Prezentarea a accentuat dificultatea de a gasi un raspuns direct la intrebarile despre sanatatea publica. In acest sens, CL incearca sa dezvolte o intelegere mai buna a mecanismelor, proceselor si cailor care pot conduce la posibile eliberari de poluanti si la un eventual impact asupra sanatatii.

Reprezentantul AGIA a solicitat invitarea unor personalitati de la Ministrul Sanatatii, de la Directia de sanatate Constanta pentru a asculta si intelege metodele utilizate in Europa. El a criticat de asemenea studiul de impact asupra mediului realizat pentru U3 si U4, in care graficele prezinta numai nivele de iradiere pentru expunerea cea mai ridicata din tara (judetul Calarasi). Este interesat daca au fost facute studii de sanatate in preajma obiectivelor nucleare din Romania si daca rezultatele sunt publice.

Reprezentantul ANDRAD a propus ca la urmatorul miting expertii MTF sa exemplifice situatia monitorizarii in jurul unui depozit LILW, similar celui propus pentru Saligny, deoarece actualele date, prezentate de Serge, se refera la centrale nucleare si uzine de reprocesare. In legatura cu afirmatiile din presa conform carora implementarea proiectului LILW Saligny este iminenta, ANDRAD face precizarea ca deocamdata amplasamentul se afla in faza de investigatii tehnice. Referitor la monitorizarea sanatatii, Stela a precizat ca a participat la conferinta Societatii de Radioprotectie, desfasurata la Galati, intre 9-11 septembrie 2008, si ca in cadrul acestei conferinte a fost prezentata lucrarea "*Report on National Program on Health around Nuclear Facilities*" de catre specialisti de la ISP Bucuresti. Programul a fost demarat in 1999 si a realizat investigatii si comparatii intre nivelurile de sanatate in zona obiectivelor nucleare si nivelul mediu din tara. Parametrii investigati au fost mortalitatea datorata cancerului si incidenta cancerului datorat tumorilor solide, leucemie si limfom. In zona Cernavoda starea de sanatate raportata este superioara mediei nationale. ANDRAD intentioneaza sa faca demersurile necesare pentru ca acest raport sa poata fi prezentat public si dezbatut de catre comunitatile din zona Cernavoda-Saligny. Stela ridica insa urmatoarea intrebare suplimentara: prezenta depozitului LILW aduce elemente noi, din punct de vedere al efectului asupra sanatatii publicului si mediului, fata de existenta CNE? Sunt necesare, cu adevarat, investigatii noi?

Reprezentantul medicilor din Saligny a precizat ca anual medicii transmit o situatie a morbiditatii prin cancer, dar nu stie daca exista o centralizare la nivelul unui registru de cancer. D-na Nicola a insistat asupra masurilor de preventie a cancerului si altor imbolnaviri, precum si a diagnosticarii precoce a cancerului.

Reprezentantul ANDRAD a precizat ca, dintr-o perspectiva mai corecta, programul de monitorizare a sanatatii trebuie dublat de un program de supraveghere a mediului.

Reprezentantul medicilor din Saligny considera ca focalizarea exclusiva pe cancer poate ascunde alte efecte ale iradierii. In acest sens el precizeaza ca a observat o crestere a

anomaliilor dintilor si maxilarului, uneori in forme serioase, cauzate de modificari la nivel embrionar si care pot fi un efect al iradierii. In opinia sa Asociatia Stomatologilor ar trebui sa efectueze studii detaliate. Directia de sanatate Constanta cunoaste prea putin despre deseurile radioactive si despre potentialul unui depozit LILW la Saligny.

Reprezentantul UP a intrebat daca exista o alternativa in cazul in care amplasamentul LILW nu obtine licenta de constructie.

Reprezentantul ANDRAD a raspuns ca, din perspectiva ANDRAD, daca amplasamentul Saligny va fi inadecvat din punct de vedere tehnic, ANDRAD va incepe investigatiile pe un alt amplasament. In prezent, activitatile in desfasurare sunt: remedierea forajelor, experimente asupra imbunatatirii proprietatilor loessului, realizarea unei retele de senzori de monitorizare a zonei nesaturate, realizarea unei statii meteo.

Reprezentantul UP considera ca orice intarziere in constructia depozitului va genera probleme in stocarea intermediara a deseurilor la CNE.

Reprezentantul AGIA a exprimat neincrederea sa in autoritatile nationale si regionale din sanatate, in autoritatile locale si nationale din domeniul sanatatii si ar dori sa se poata face studii independente asupra situatiei, efectuate de o agentie din strainatate.

Reprezentantul CNE Cernavoda este de acorda ca, in cazul unei neincredere evidente, sa se efectueze studii suportate din fonduri internationale; cu toate acestea cei care vor furniza datele despre cancer vor fi tot medicii din Romania.

Serge Gadbois a aratat ca in Franta aceste programe au fost realizate de organizatii de expertiza, ONG-uri, universitati, uneori incluzand si experti straini pentru cresterea increderii. Exista insa si situatii in care studiile au fost realizate de catre organizatii publice specializate.

Reprezentantul AGIA a spus ca "ni se cere sa avem incredere, dar nu primim nimic! Spre exemplu legea compensatiilor propusa de AGIA a ajuns la a 5-a revizie. Bani care ar veni din compensatii ar putea constitui fonduri pentru functionarea corespunzatoare a spitalului in vederea cresterii gradului de sanatate a populatiei. Nu exista cardiolog in spitalul orasenesc. AGIA lucreaza la un proiect de a realiza un desen animat, ca material informativ pentru televiziunea locala, pentru a comunica cetatenilor orasului despre pericolele generate de deseurile radioactive de la CNE. Noi avem ingrijorari evidente, prin urmare cerem in schimb compensatii financiare".

In a doua parte a prezentarii sale *Serge Gadbois* a facut cateva propuneri punctuale asupra aspectelor de sanatate si mediu pe care sa le investigam impreuna. Serge a prezentat o lista de teme care pot fi acoperite de expertiza existenta la nivelul MTF si care ar putea fi de interes pentru GRS cum ar fi: sistemele de supraveghere a sanatatii si mediului din preajma depozitelor LILW din Franta, actiunile realizate de CL in zona vaii Loirei, pentru a urmari efectele obiectivelor nucleare asupra mediului, precum si rolul actorilor locali in monitorizare. Un alt element propus a fost legat de asigurarea relevantei si transparentei acestor programe in prezent si viitor.

Daniela Diaconu (NF) a intrebat participantii daca gasesc potrivita initierea unui program de supraveghere a sanatatii in paralel cu cel national, existent, sau daca ar trebui facute doar completari ale acestuia. O alta intrebare se refera la interesul pentru discutarea, in urmatoarea

intalnire, a raportului la care s-a referit Stela si a altor elemente de investigatie realizate de organizatiile publice nationale.

Reprezentantul CNE Cernavoda a precizat ca exista deja si alte activitati paralele, independente, cum ar fi programul propriu de monitorizare a mediului in zona CNE.

Claire Mays (MTF) a apreciat ca situatia existenta in Romania este complexa. Situatie locala este definita printr-o diversitate de parametri, roluri, stiluri de gandire, atitudini, relatii intre diferiti stakeholderi. Din acest motiv nu putem simplifica lucrurile, iar acesti actori nu actioneaza la aceeasi cerere dupa o logica unica. In particular nu avem aceeasi perspectiva temporala. Autoritatile guvernamentale lucreaza cu termene scurte in cadrul unui proces birocratic si perspectiva acestora este la nivelul 1-5 ani. Totusi, in vederea gasirii unor raspunsuri la unele intrebari ridicate de catre CL, in particular despre impactul pe termen lung asupra sanatatii, acestea vor trebui sa ia in calcul o perspectiva de ordinul zecilor de ani. Nu putem unifica aceste perceptii, insa cererea de mai multa transparenta este normala. A cere o transparenta sporita nu inseamna neaparat neincredere, ci mai degraba dorinta de a imbunatati lucrurile. In acest moment, rolul comunitatii locale nu este inca fixat. LC are un rol important in cresterea transparentei.

Reprezentantul CNE Cernavoda a reamintit ca avem in discutie trei elemente: sanatatea, mediul si banii. Banii intervin prin compensatiile financiare dorite de catre comunitate. Dar cat costa un mSv? Se poate face o corelatie intre riscul radiologic si nivelul compensatiilor financiare?

Serge Gadbois considera ca aceasta este o intrebare care a fost discutata vreme indelungata in Europa. Urmatorul raspuns ar putea fi dat sub forma unor noi intrebari: de ce sa fie primite compensatii daca nu exista riscuri? Poate acest troc intre riscuri si compensatii sa ajute comunitatea sa-si organizeze viitorul? In cazul RWM finantarea este vazuta mai degraba ca un semn de solidaritate cu comunitatile care gazduiesc depozitele de deseuri si ca solutii pentru a limita vulnerabilitatile acestora. Finantarea ar putea sprijini comunitatile pentru o dezvoltare independenta si ar putea stimula capacitatea acestora de a ramane vigilente si de a detine controlul asupra propriului destin.

Reprezentantul CNE Cernavoda a precizat ca in concordanta cu documentele IAEA, nu sunt recomandate compensatii prin bani pentru riscurile existente.

Gaston Meskens (MTF) a spus ca exista o formula de calcul al compensatiilor, dar aspectele cele mai importante sunt de ordin etic.

Reprezentantul AGIA a avut o opinie contrara. In propunerrea de lege AGIA a gasit o relatie de calcul a compensatiilor si o metoda de distribuire a compensatiilor, spre exemplu pentru rezolvarea aspectelor locale critice, precum ar fi cazul Spitalului din Cernavoda. Recomanda SNN sa citeasca cu atentie proiectul propus de ONG-uri.

Reprezentantul medicilor din Saligny considera compensatiile ca un mijloc prin care poate fi crescuta calitatea vietii la nivel individual, prevenind efectele negative.

Thierry Schneider, MTF, CEPN France, in “Evaluarea impactului instalatiilor nucleare” s-a axat in principal pe disponibilitatea metodelor si instrumentelor de masurare a evolutiei sanatatii in vecinatatea obiectivelor nucleare si asupra rezultatelor obtinute in Franta in cadrul unor studii. Thierry a descris principalele instrumente: registrul cazurilor de cancer, studiile epidemiologice si evaluarile de risc, descriind obiectivele acestora, rezultatele asteptate pentru fiecare, relevanta, limitarile si beneficiile aduse. Prezentarea a ilustrat prin exemple fiecare

instrument: registrul de cancer in regiunea Manche, studii epidemiologice si evaluari de risc realizate de grupul radioecologic North Cotentin, ca urmare a unui numar crescut de cazuri de leucemie in zona uzinei de reprocesare La Hague. Thierry a explicat contextul care a dus la realizarea acestor studii, organizarea fiecarui proces, precum si principalele rezultate. Registrul de cancer este un instrument util, dar irelevant, deoarece nu conduce la concluzii clare. Pe baza acestor date nu s-au putut face corelatii intre imbolnaviri si existenta obiectivelor nucleare. Studiile epidemiologice arata frecventa bolilor si distributia acestora si reprezinta un instrument important in explorarea ipotezelor asupra surselor/cauzelor de imbolnavire, dar sunt, de asemenea, irelevante, deoarece concluziile nu pot fi obtinute datorita nesatisfacerii criteriilor statistice. Evaluările de risc fac obiectul unor discutii privitoare la incertitudinile existente in special in definirea termenului sursa. Instrumentul furnizeaza cifre, dar acestea pot fi irelevante, daca incertitudinile sunt mari.

Reprezentantul ANDRAD a subliniat faptul ca evaluarile de risc si studiile epidemiologice prezentate de Thierry au fost efectuate pentru zona La Hague, in care exista mai multe obiective nucleare (uzina de reprocesare, centrala nucleara), deci pentru o situatie destul de diferita de cazul Cernavoda-Saligny.

Cyntia Reaud, MTF, CEPN Franta, a prezentat prima parte din "*Supravegherea pe termen lung a mediului inconjurator*" reflectand experienta franceza pentru monitorizarea depozitelor de deseuri slab si mediu active, in jurul locatiei Centre de l'Aube. Prezentarea a continut elemente tehnice referitoare la sistemele de depozitare, elementele de control si reglementare necesare pentru securitate, planul de supraveghere dezvoltat si implementat de catre operator (ANDRA), precum si unele rezultate obtinute de laboratoare independente si de catre ANDRA. O atentie speciala a fost data procesului de informare a publicului constand in rapoarte catre autoritatile competente si catre societatea civila produse de catre operator precum rapoarte anuale, rapoarte emise imediat dupa incidente sau accidente, informatii despre descarcari trimise catre Comitetul Local.

Ludvine Gilli, MTF, CEPN Franta, a continuat prezentarea monitorizarii mediului in preajma depozitelor de deseuri slab si mediu active cu experienta rezultata din activitatea comitetului local Local Liaison Committee din Soulaines, constind intr-un proiect independent de monitorizare a mediului al comitetului din Soulaine. Originea acestui proces, inceput in 2004, este reprezentata de ingrijorarile publice legate de schimbarile legislative referitoare la descarcările in mediu ale efluentilor lichizi. A continuat in 2006 cu ingrijorarile asupra potentialului impact al depozitului LILW asupra produselor locale (lemn, sampanie) ceea ce a determinat LC sa acorde o atentie mai mare studiilor de impact asupra mediului, realizate independent, cu scopul de a produce observatii, fara insa sa formuleze concluzii. Acest proces a implicat un expert independent, dar si participarea ANDRA. Procesul de colaborare a insemnat o experienta pozitiva, conducand la o mai buna intelegere a aspectelor de mediu si asupra nivelului de radioactivitate din zona analizata. Prezentarea a fost incheiata cu cateva elemente dedicate stakeholderilor din Romania cu scopul definirii unui plan de monitorizare in zona Cernavoda-Saligny ca o implicare a actorilor locali in proiectarea unui plan de supraveghere, in imbunatatirea accesului la informatie si la experti independenti.

Cristina May si Alexandra Cucu (Institute of Public Health, Bucharest) in "*The health of the population in the neighborhood of nuclear objectives*" au descris situatia nationala actuala a sanatatii populatiei care locuieste in vecinatatea obiectivelor nucleare din tara noastra. Studiile efectuate sunt, in principal, bazate pe frecventa neoplasmului. Principalul rezultat consta in

constructia unei baze de date continand evolutia starii de sanatate a populatiei ce locuieste in preajma centralelor nucleare.

IPHB a prezentat metodologia de colectare si procesare a datelor. Principalele elemente de interes ale prezentarii constau in:

- Rata standard a mortalitatii generale in zona Cernavoda este inferioara mediei nationale (circa 75% din valoarea nationala medie);
- Rezultate similare pentru rata standard a mortalitatii prin neoplasm solid si rata standard a incidentei neoplasmului in zona Cernavoda;
- comparand incidenta leucemiei in Cernavoda cu cea corespunzatoare altor amplasamente nucleare (Bechet- in vecinatatea centralei Kozloduy-Bulgaria, Pitesti-platforma de cercetare si Feldioara-fabrica de pulberi) se obtin rezultate similare, cu exceptia zonei Feldioara unde incidenta este mai mare;

Similar prezentarilor colegilor din Franta, IPHB nu poate trage concluzia unei corelatii intre incidenta cancerului si prezenta unui obiectiv nuclear. Nu exista dovezi concludente pentru asa ceva. In acelasi timp extinderea si rafinarea investigatiilor, pe baza unor fonduri nationale este neaparut necesara pentru mentinerea continuitatii procesului.

Elena SIMION (National Agency for Environmental Protection) in „*Radioactivity Monitoring for Environment*” a prezentat aspecte metodologice si rezultate ale monitorizarii zonei Cernavoda. Principalele rezultate sunt comparate cu cele obtinute in zona Kozloduy. Investigatiile au inclus: aerosoli atmosferici, depuneri atmosferice totale, apa de suprafata, panza freatica, apa de ploaie, apa potabila, vegetatia, solul. Rezultatele sunt prezentate pentru fiecare luna calendaristica, pentru cei mai importanti radionuclizi. Toate rezultatele prezinta valori sub limitele impuse de normele nationale. Metodele de monitorizare si analiza sunt bazate pe proceduri si standarde internationale. Prezentarea a scos in evidenta structura retelei nationale de monitorizare, cu detalii asupra zonei Cernavoda. Din cele 88 de statii automate existente in Romania, 32 sunt plasate in vecinatatea CNE Crenavoda, iar 17 in vecinatatea centralei Kosloduy. Probele de apa si aer au fost analizate in 37 de laboratoare din Romania, lucrand 24 ore/zi. Agentia realizeaza doua programe majore: un program standard de masurare a mediului, in acelasi moment de timp, pentru toate locatiile; un program care urmareste modificarile antropice in timp. Rezultatele programului de monitorizare arata ca masuratorile de radioactivitate din zona Cernavoda, ca si cele din alte orase precum Slobozia, Calarasi, Constanta sunt in limitele fondului natural. Spectrometria gamma nu a relevat emisii gamma de la CNE. Radionuclizii gasiti in probele de mediu (Cs 137 si K-40) sunt consecinte ale accidentului de la Chernobyl. Masuratorile de H-3 in apa de ploaie si in apele de suprafata (colectate in Seimeni, Saligny, barajul Cernavoda) sunt sub limitele acceptate pentru apa de baut (100Bq/l). Rata dozei, masurata in zona Kosloduy, este in domeniul 90 - 110 mSv/hour, adica prezinta valori normale.

E. Bobric (Health Physics Department, Cernavoda NPP) in “*The Impact of Cernavoda NPP Normal Operation on the Environment*” a aratat ca operatorul CNE Cernavoda a desfasurat o importanta activitate de supraveghere a mediului. Prezentarea a fost focalizata pe masuratori de tritium: concentratii de tritium in probe de mediu in vecinatatea CNE Cernavoda (aer, apa, apa potabila, hrana). Experienta de operarea a CNE CANDU Cernavoda, de mai mult de 12 ani, arata ca tritiul este, in principal, eliberat ca apa tritiata in efluentii gazosi si lichizi si are o contributie importanta la expunerea profesionala si a publicului. Dozele de tritium pentru grupul critic datorate emisiilor in aer ale CNE Cernavoda intre 1996 si 2007 au fost sub 10 µSv/year.

Dozele de tritium estimate pentru populatia din Cernavoda prin masurarea probelor de mediu (fig 3.3.1) sunt cu un ordin de marime mai mici decat valorile pentru membrii grupului critic.

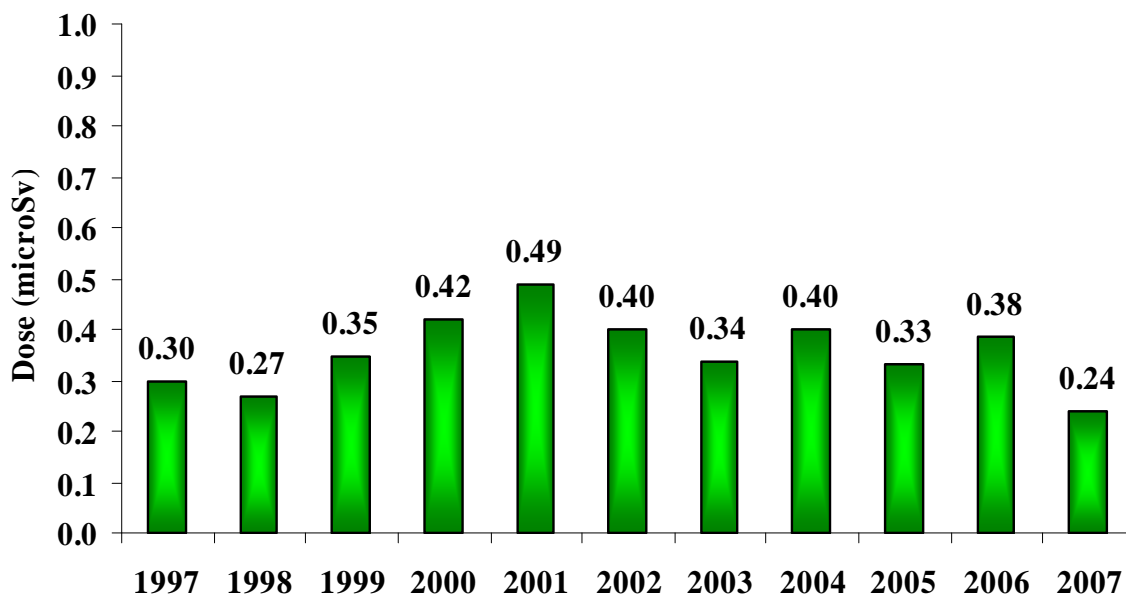

Fig. 3.3.1 Dozele de tritium pentru populatia din Cernavoda estimate pe baza masuratorilor de tritium in probele de mediu

Programul de monitorizare a mediului acopera o arie mare din zona CNE si un spectru larg de probe. Totusi, nu este usor sa colectezi in mod sistematic cateva tipuri de probe de la fermierii locali (lapte, pui, vegetal) sau peste. Dozele de tritium pentru populatia din Cernavoda masurate prin activitatea tritului in probele de mediu sunt cu un ordin de marime mai mici decat valorile de doze pentru membrii grupului critic (copii si varstnici). Sistemul de monitorare masoara in mod continuu I-129, H-3 si C-14. CNE emite Buletine catre autoritatile locale din Cernavoda si Saligny, catre AGIA si rezumate catre postul local de stiri TV.

Elena Rotaru (primaria Cernavoda) a prezentat *“The Proposal of the Local Community for Improving the Monitorization Programmes of Environmental and Population’s Health”*. Prezentarea a inclus principalele elemente de opinie publica referitoare la supravegherea sanatatii si mediului:

- depozitul intermediar pentru combustibilul ars (DICA), CNE si viitorul depozit LILW sunt privite ca factori certi de risc pentru sanatatea populatiei si pentru mediul inconjurator;
- cea mai mare parte a imbolnavirilor din orasul Cernavoda, incluzand rata crescuta a cazurilor de tuberculoza, sunt percepute ca fiind consecinte ale radiatiilor; chiar si bolile mintale sunt privite ca o consecinta a fricii/anxietatii produse de prezenta unor riscuri zilnice;
- sistemul sanitar (spital, dispensare, medici, echipament, etc.) este caracterizat ca saracacios si fara viitor; atractivitatea posturilor medicale din Cernavoda este perceputa ca fiind foarte scazuta;
- pana acum, sistemul sanitar public local nu poate oferi realizarea unui set complet de analize, necesar pentru depistarea unor disfunctii majore, pentru

aceste analize probele fiind trimise la laboratoare din alte orase din tara, cu consecinte clare in intarzierea formularii diagnosticului;

- sistemul privat contine doar cateva laboratoare in Cernavoda, iar acestea realizeaza un numar limitat de tipuri de analize;
- compensatiile cerute de comunitatea locala sunt privite ca un mijloc adecvat de a finanta sistemul sanitar cu scopul imbunatatirii starii actuale;
- reprezentantii ONG-urilor locale au exprimat lipsa de incredere in structurile regionale si nationale ale sistemului de sanatate si totodata in autoritatile nucleare; doresc studii independente si paralele cu scopul compararii rezultatelor oficiale cu cele furnizate de alte institutii;
- in privinta viitorului depozit LILW Saligny, reprezentantii ONG-urilor locale percep situatia ca o concentrare dorita a riscurilor in aceeasi zona geografica, pornind de la ideea de a nu deranja si alte comunitati; in acest sens, populatia din zona Cernavoda poate fi privita ca o populatie ‘sacrificata’;
- este foarte important sa se cunoasca factorii determinanti pentru aparitia bolilor cu impact major asupra populatiei si sa se realizeze o diagnosticare precoce pe baza imbunatatirii capabilitatilor de investigatie si monitorizare;
- extinderea monitorizarii uzuale care se efectueaza in preajma obiectivelor nucleare (cancer si leucemie) si la alte boli cu impact important in sanatatea populatiei precum: tuberculoza, diabet, afectiuni endocrinologice, precum si a altor boli care sunt provocate direct de iradiere este absolut necesara;

Comunitatea locala din Cernavoda a formulat o propunere pentru imbunatatirea sanatatii populatiei prin cresterea accesului la servicii de medicina preventiva constand in:

- definirea unui set complet de analize pentru detectarea timpurie a unor boli induse de factori externi (radiatii, efluenti) sau interni (stress);
- obtinerea unui sprijin financiar care sa acopere costul analizelor (de la CNE sau autoritati nucleare);
- identificarea laboratoarelor cu cele mai bune performante din judetul Constanta cu care autoritatile din Cernavoda ar trebui sa incheie contracte;
- definirea programului de monitorizare a sanatatii: grupul statistic, tipuri de analize, metode de implementare, experti care sa discute rezultatele, metode de evaluare, feedback;
- realizarea unui standard operational ridicat pentru spital prin: achizitia de echipament performant, angajarea de personal specializat, implementarea unui management adecvat, noi laboratoare de cardiologie, endocrinologie, reumatologie, oftalmologie, etc;
- implicarea medicilor de familie in programul de monitorizare a sanatatii populatiei; achizitia de calculatoare, echipament si software pentru dispensare;
- realizarea de comparatii periodice ale rezultatelor de monitorizare pentru zonele din preajma obiectivelor nucleare si rezultate obisnuite din alte zone ale tarii;
- compararea periodica a caracteristicilor de mediu din zona amplasamentelor nucleare si zone similare non-nucleare din tara;

Pe de alta parte comunitatea locala a propus introducerea unor actiuni de informare legate de monitorizarea sanatatii:

- educarea populatiei – realizata cu sprijinul administratiei locale si al personalului medical – pentru adoptarea unui stil corect de viata, cu scopul reducerii frecventei factorilor de risc ai bolilor;
- informarea sistematica, consilierea si supravegherea clinico-biologica pentru depistarea precoce a afectiunilor oncologice, cardiologice si neurologice si a altor boli legate de sistemul de reproducere si a celui mental;
- Institutul de Sanatate Publica va asigura o informare corespunzatoare pe baza rapoartelor si studiilor efectuate pe populatia din interiorul regiunii de raza 30 km in jurul CNE, pentru bolile cauzate de radiatie si pentru disfunctiile complementare, in perioadele 1984-1994 si 1994-2007 (inainte de pornirea U1 si U2), si de asemenea pentru influenta emisiilor de C-14 si H-3;

La sfarsitul intalnirii, ca o concluzie, s-a stabilit ca IPHB sa colaboreze cu comunitatea din Cernavoda in scopul efectuarii de investigatii microcelulare. Fondurile trebuie sa fie furnizate de catre autoritati. Detaliile vor fi discutate de cele doua parti in viitorul apropiat.

Tema 4 – Aspecte sociale si ale dezvoltarii locale

Obiectivele temei:

- (O1) Identificarea nevoilor locale de dezvoltare si prioritizarea acestora
- (O2) Explorarea abordarilor posibile pentru finantarea dezvoltarii locale, inclusiv cu suportul industriei nucleare

Prezentari in cadrul sedintelor de lucru:

Elemente de caracterizare a situatiei specifice din Romania:

- “Social aspects of the local communities Cernavoda and Saligny (present aspects and future perspectives)”, *Gabriel Tatulescu, primar Saligny*
- "Social Aspects for Cernavoda: present and future", *Mariana Mircea, primar Cernavoda*

Principalele elemente rezultate din investigatii, prezentari si discutii:

Mariana Mircea in "*Social Aspects for Cernavoda: present and future*" a aratat ca principalele probleme ale orasului sunt: dependenta economica a orasului de existenta CNE, cresterea somajului peste media din tara (valorile raportate nu sunt cele reale), nivelul scazut al veniturilor, nivelul scazut al serviciilor de sanatate, lipsa parcurilor si gradinilor publice, dezvoltarea slaba a infrastructurii. Cerintele de modernizare a infrastructurii sunt, in principal, legate de: extinderea sistemului de incalzire urbana, extinderea canalizarii, electrificarea zonelor marginale. Fondurile necesare pentru aceste proiecte depasesc 50 milioane de euro. Cererea de compensatii este, prin urmare, justificata de situatia dezvoltarii orasului si de conditiile sociale (multi dintre cetatenii orasului sunt asistati social). Cerintele de dezvoltare sunt: dezvoltarea mentionata anterior pentru infrastructura, imbunatatirea sistemului de

servicii de sanatate si educatie (infiintarea unei Universitati si a unui centru de cercetare in energetica, dupa modelul Sloveniei), dezvoltarea de servicii si infrastructura pentru petrecerea timpului liber, protejarea mostenirii culturale, crearea unui parc industrial pentru infiintarea de noi locuri de munca, constructia de locuinte. Primarul din Cernavoda solicita sprijin din partea autoritatilor nucleare nationale pentru sistemul de incalzire si pentru celelalte proiecte, fonduri care pot fi obtinute pe baza unui sistem de compensatii; de asemenea a fost solicitat sprijin pentru informarea publicului (considerata mai importanta decat compensatiile). In acest sens, a aratat ca alte industrii, cum ar fi productia de energie eoliana, ofera compensatii substantiale pentru comunitatile care gazduiesc centralele eoliene.

Gabriel Tatulescu, primar Saligny, a prezentat "*Social issues specific to Saligny Village: present and future*" in care a mentionat progresele unor proiecte de infrastructura din comuna si necesitatile pentru perioada urmatoare. Cerintele urgente de dezvoltare formulate in strategia de dezvoltare locala sunt: realizarea sistemului de alimentare cu apa, canalizare si epurare, introducerea sistemului de incalzire. Problema principala este similara celei din Cernavoda: finantarea. Prin urmare, autoritatile locale solicita lobby din partea autoritatilor nucleare pentru a obtine fonduri nerambursabile. Suplimentar, printre dorintele comunitatii sunt si cele de a obtine energia electrica de la CNE la pret de producator si energie termica la pret scazut. A apreciat ca, din pacate, autoritatile nucleare nu sunt reprezentate la nivelul intalnirilor GRS de persoane cu reala putere de decizie.

Reprezentantul SNN a anuntat ca banii disponibili in buget pentru functionarea CL vor fi consumati pana la finele anului. In ceea ce priveste solicitarea primarului din Cernavoda pentru extinderea gradinilor si parcurilor publice este nevoie, mai intai, de o identificare legala a locatiilor pentru impadurire/plantare de arbori si arbusti.

Reprezentantul ANDRAD a salutat ideea de solicitare de lobby pentru proiectele de infrastructura si a confirmat faptul ca ANDRAD este dispusa sa faca demersurile necesare.

Principalele concluzii ale temei sunt:

- cerintele de dezvoltare locala au fost clar formulate de catre autoritatile locale, incluzand si estimari pentru fondurile necesare;
- cerintele sunt relevante si importante atat pentru cresterea calitatii vietii, cat si pentru stimularea dezvoltarii economiei locale;
- cerintele sunt urgente si nu pot fi sustinute de fondurile publice locale; sunt necesare fonduri nationale sau Europene, de preferinta, nerambursabile;
- este necesar un suport sustinut din partea industriei nucleare si a autoritatilor nucleare nationale, cel putin la nivel de lobby in vederea deschiderii in competitii viitoare a unor directii/actiuni in care sa se poata incadra cerintele comunitatilor din Cernavoda si Saligny;
- in cadrul legislativ actual, industria nucleara nu poate finanta dezvoltarea locala cu exceptia masurilor continute in Programul Social;
- CNE contribuie indirect la implementarea Programului Social deoarece responsabilitatea directa se afla la nivel guvernamental;

Tema 5 – Beneficiile comunitatilor care gazduiesc obiective nucleare

Obiectivele temei:

(O1) Obținerea unor informații relevante despre sistemele de beneficii/compensatii utilizate în alte țări;

(O2) Identificarea aspectelor specifice României și căutarea unor abordări posibile;

Prezentari în cadrul sedintelor de lucru:

Echipa de experți (MTF- **Methodological Task Force**):

- A review of community benefits, *Phil Richardson – Galson Sciences UK*
- Belgian approaches for community benefits for LILW disposal, *Gaston Meskens – SCK-CEN, Belgia*

Principalele elemente rezultate din investigații, prezentari și discutii:

Cu toate că a fost abordată în ultima întâlnire (GRS5, iunie 2009) tema a apărut sistematic în toate întâlnirile realizate, ca o preocupare majoră a comunității locale. Aspectele compensării au fost aduse în centrul atenției prin întrebări, comentarii și luări de poziții ale reprezentanților comunităților locale.

Phil Richardson (MTF) în “*A review of community benefits*” a prezentat principiile obținerii beneficiilor și tipurile de beneficii acordate, cu exemple din diferite țări din Europa, SUA, Canada, Republica Coreea. Acestea sunt:

- compensatii financiare;
- beneficii sociale;
- măsuri de împuternicire;
- pachete suport pentru implicare în proces.

Compensițiile financiare pot fi grupate în:

- (1) sume globale acoperitoare pentru proces (plăți făcute direct către comunitatea afectată);
- (2) plăți anuale (regulate, cu perioada fixată pe baza de înțelegere);
- (3) pachete suport pentru expertiză (permite accesul la expertiză externă);
- (4) taxe sau procente din taxele percepute: compensarea impactului perceput;
- (5) fondul de încredere: suport pentru viitoarele generații, în ipoteza apariției unor probleme;
- (6) împartirea profitului (permite ideea de control local, mai ales în cazul unui operator privat al centralei).

La modul general fondurile sunt utilizate pentru crearea expertizei locale, realizarea de studii, suport pentru DMP sau pentru dezvoltarea locală. Phil a apreciat că injectarea unei sume mari de bani la nivelul comunității poate crea un efect de împartire/disociere a societății locale.

Beneficiile sociale au intenția diminuării efectelor indirecte cum ar fi descreșterea producției agricole, a valorii terenurilor, etc și pot fi:

- (1) crearea de locuri de muncă;
- (2) îmbunătățirea infrastructurii;

- (3) protectia valorii proprietatilor;
- (4) proiecte de dezvoltare integrata;
- (5) relocarea dezvoltatorului;
- (6) discount-uri (compensatii tangibile pentru servicii nationale). Reducerea pretului la energia electrica furnizata poate fi o solutie pentru Saligny si Cernavoda.

Masurile de imputernicire a comunitatilor sunt:

- (1) implicarea locala in DMP (oportunitatea de a influenta detaliile proiectului);
- (2) constructia capabilitatilor (permite comunitatii sa invete despre aspectele implicate);
- (3) dezvoltarea unui parteneriat local pentru monitorizarea proiectului (permite crearea sentimentului de proprietate locala si de control local).

Pachetele suport pentru implicare sunt mai putin utilizate. Spre exemplu in Belgia pentru LLW aproximativ 250000 €/an au fost disponibili pentru a sprijini parteneriatul din perioada realizarii studiilor de fezabilitate, urmat de 125000 €/an in perioada obtinerii acordului pentru amplasament. In Canada, pentru ILW, au putut fi angajati consultanti, revizori si experti pe baza fondurilor de 23 milioane € disponibile pentru sprijinirea proiectului pentru o perioada de 35 de ani.

In final, Phil a prezentat analiza SWOT a beneficiilor cu detalii pentru fiecare tip si componenta.

Gaston Meskens (MTF) in "*Belgian approaches for community benefits for LILW disposal*" a prezentat aspecte privind compensatiile in cazul comunitatilor din Belgia. In opinia lui Gaston implicarea stakeholderilor in DMP este un drept, nu un beneficiu. Compensatiile pentru riscurile existente ar trebui adugate la dreptul de participare, prin urmare costurile cu participarea nu reprezinta compensatii. Conceptul de compensatii este mult mai potrivit pentru domeniul nuclear decat conceptul de beneficii, deoarece compensatiile sunt legitimate de riscurile existente. Prezentarea a fost centrata pe aspectele istorice ale formarii si functionarii parteneriatelor din Belgia (Mona, Stola si Palloff) in legatura directa cu ideea de obtinere a compensatiilor. Chiar daca in procesul de selectare a amplasamentului solutia aleasa a fost Dessel, comunitatea din Dessel si-a exprimat hotararea de a implica in DMP comunitatea din Mol si totodata de a imparti rezultatul compensatiilor. Totusi, exista unele divergente legate de extinderea zonei afectate si managementul compensatiilor. Pe de alta parte compensatiile sunt etic justificate, dar cuantificarea riscurilor este un proces complex si dificil de aplicat. Compensatiile nu pot fi privite ca o mita deoarece comunitatile locale primesc/gazduiesc deseuri nationale, prin urmare sunt 'beneficiarele' tuturor dezavantajelor produse de catre societate. Este dificil de estimat nivelul de compensare datorita unor factori precum: complexitatea proceselor, complexitatea ipotezelor si predictiilor, existenta incertitudinilor in relatiile cauzale, dificultatea compararii riscurilor si beneficiilor. Pentru a identifica beneficiarii compensatiilor este nevoie de luarea in considerare a unor factori geografici (regiune afectata) si a unor factori temporali (generatia actuala decide nivelul compensatiilor care vor fi primite, inainte sa apara riscul, in mod efectiv). Definitia dezvoltarii durabile poate fi pusa la baza principiului compensarii. Acest principiu are nevoie de o anumita flexibilitate pentru a permite diverse metode de compensare.

Reprezentantul AGIA a intrebat cine este responsabil in Belgia cu obtinerea compensatiilor.

Gaston Meskens a aratat ca in Belgia sunt utilizati indicatori pe baza carora a fost creat 'Fondul pentru deseuri' tinand cont de principiul "poluatorul plateste". Nu sunt inca prevazuti bani pentru dezvoltarea locala, dar exist discutii intre agentii si poluatori pentru cresterea contributiilor prin taxe. Comunitatile sunt interesate in primirea in mod direct a banilor deoarece considera ca in acest mod banii pot fi gospodariti mai eficient si pe termen

indelungat. Un fapt important consta in existenta unui acord intre parteneri asupra necesitatii dezvoltarii socio-economice.

Claire Mays a reamintit modelul Suediei unde fondul este constituit prin plata unui procent din pretul per KWh de energie produsa. Comunitatea locala a facut o petitie pentru constituirea unei parti separate din acest fond, alocata pentru efectuarea de studii independente.

Reprezentantul AGIA prefera modelul sloven al compensatiilor. ONG-urile locale si autoritatile locale doresc un nivel de compensare adecvat sustinerii cerintelor de dezvoltare locala. Din pacate in intalnirile GRS decidentii la nivel inalt ai autoritatilor nucleare (SNN, MEF, ANDRAD, CNCAN, CNE) nu sunt prezenti (aceste institutii preferand sa fie reprezentate de persoane din zona middle-management). Un alt aspect important este legat de intrazierile existente in formarea si functionarea CL. Fara un CL functional este greu de facut progrese reale in problema compensatiilor.

Claire Mays a apreciat ca definirea comunitatii afectate nu poate fi facuta pe baza teritoriului administrativ, ci mai degraba ca un grup de comunitati plasate in zona de influenta a unui obiectiv nuclear. Prin urmare compensatiile sunt destinate unui astfel de grup de comunitati.

Reprezentantul AGIA a adresat reprezentantilor SNN NuclearElectrica o intrebare referitoare la nivelul taxelor platite de CNE catre comunitatea locala pentru operarea centralei si pentru operarea depozitului intermediar de combustibil ars. Reprezentantul nu a putut raspunde. De asemenea a intrebat Agentia Nucleara despre feedbackul referitor la Legea Compensatiilor formulata de AGIA si transmisa autoritatilor nucleare.

Reprezentantul AN a precizat ca nu are mandat pentru a raspunde la o astfel de intrebare.

Mariana Mircea, primar Cernavoda a afirmat ca industria si autoritatile nucleare nu recunosc drepturile comunitatii locale. Ca primar a luptat pentru aceasta recunoastere prin doua metode: cererea de compensatii si certificatul de urbanism pentru U3 si U4. Actuala legislatie este favorabila industriei nucleare deoarece CNE este scutita de plata taxelor aferente terenurilor ocupate. Cererea de compensatii este justificata de nivelul scazut de dezvoltare al orasului Cernavoda in comparatie cu inaltul nivel tehnic al investitiei in CNE. Exista, totodata, discrepante intre nivelul veniturilor angajatilor CNE si restul locuitorilor orasului. Nivelul minim al fondurilor pentru a acoperi dezvoltarea locala este de circa 100 milioane de Euro. Aceasta suma este echivalenta cu bugetul orasului pe 50 ani. De aceea, spunem ca avem o intarziere de 50 de ani in dezvoltare si cerem compensatii. Alte municipalitati (cum ar fi Medgidia, Corbu) primesc deja compensatii de la alte industrii (spre exemplu producatorii de energie eoliana). Consiliul Local Cernavoda a discutat si aprobat o hotarare pentru instituirea taxei de risc pe care CNE trebuie sa o plateasca. Din pacate aceasta hotarare este contestata in justitie de catre CNE. In acest mod sansele unui dialog au fost reduse drastic. Prezenta top-managerilor este absolut necesara in cadrul dezbaterilor GRS pentru a putea intelege corect situatia si a pregati deciziile potrivite.

Reprezentantul AGIA a considerat ca prezenta decidentilor importanti va fi extrem de utila diseminarii informatiilor privitoare la situatia din alte tari europene. El este convins ca frica de a utiliza termeni precum “riscuri” si “compensatii” este un stereotip social. “Programul social” mentionat frecvent ca o mare realizare a CNE este, in fapt, doar un set de masuri pentru finalizarea investitiei (podul ‘Sf.Maria’ asigura o a doua cale de evacuare; spitalul este absolut necesar situatiilor de urgenta; liceul este necesar pentru pregatirea resurselor umane).

Spitalul, din pacate, sufera enorm datorita lipsei de resurse umane si de echipament adecvat. Orasul are o cladire, nu un spital.

Presedintele ANDRAD a afirmat ca discutia problemei compensatiilor este utila si justificata.

Mariana Mircea a precizat ca este hotarata sa refuz semnarea documentelor pentru viitoarele investitii nucleare in Cernavoda inainte de gasirea unei solutii pentru problema compensatiilor.

Primarul comunei Saligny a prezentat o opinie diferita, cea a comunitatii din Saligny. Populatia din Saligny doreste o dezvoltare locala bazata pe un “program social” sau alte beneficii. Comunitatea locala nu se opune realizarii de investigatii tehnice pentru completarea caracterizarii amplasamentului. Daca CNCAN va elibera licenta pentru acest depozit, considerand ca amplasamentul este potrivit, Consiliul Local va cere acordul intregii comunitati (fie prin referendum local sau pe lista de semnaturi).

Implicarea publicului in DMP este extrem de importanta. Consiliul Local nu-si poate asuma singur responsabilitatea pentru actiuni pe termen foarte lung. Implicarea in DMP nu poate fi facuta fara un program corespunzator de informare. Sunt estimate cateva dificultati evidente:

- nivelul de educatie al populatiei;
- nivelul scazut de interes pentru domeniul nuclear, accentuat de gradul de saracie existent;
- lipsa fondurilor care sa sustina un proces efectiv de informare;
- gradul scazut de atractivitate al intalnirilor publice (participare scazuta)
- dificultati in comunicare, in formularea unor mesaje adaptate nivelului educational existent;
- existenta unor prejudecati, inclusiv a unei lipse de incredere in autoritati;

Reprezentantul SNN crede ca imbunatatirea implicarii publicului in DMP impreuna cu participarea politicianilor in dezbateri (de tipul GRS) este extrem de importanta. Politicienii pot influenta constructia legislativa necesara. El a propus sa se adreseze ROMATOM (grupul industriei nucleare) invitatia de a deveni membru al GRS cu scopul de a se putea face un lobby eficient in zona politica. Eforturile financiare de continuare a activitatilor GRS dincolo de cadrul incheierea proiectului CIP poate fi suportata de catre ROMATOM.

Presedintele ANDRAD are convingerea ca ANDRAD va gasi solutii potrivite pentru depozitul geologic destinat combustibilului ars de la U1 si U2 Cernavoda, cat si pentru viitoarele unitati U3 si U4. In acelasi timp ANDRAD va efectua activitati dedicate pregatirii decomisionarii instalatiilor nucleare si este convins ca detinatorul/operatorul instalatiilor va fi implicat in procesul de decomisionare. Constituirea fondului national pentru RW a avut o intarziere semnificativa, iar guvernul trebuie sa gaseasca resurse suplimentare cu scopul de a acoperi cheltuielile necesare pentru un management corect al RW produse.

Primarul comunei Saligny a exprimat intentia sa de a negocia aprobarea depozitului LILW pe teritoriul comunei Saligny. In acest proces partenerii vor fi Guvernul (ca detinator al investitiei) si comunitatea locala. O consultare larga, de tip referendum, este necesara pentru aprobarea Certificatului de Urbanism.

Reprezentantul CNE Cernavoda a apreciat ca reprezentativitatea comunitatii locale ar trebui imbunatatita prin participarea reprezentantilor comunitatii de afaceri si ai tinerilor. Participarea ONG-urilor este buna, dar acestea reprezinta numai cateva segmente ale comunitatii.

Reprezentantul AGIA a mentionat ca reprezentativitatea GRS este mai buna decat cea din intalnirile publice organizate de catre CNE Cernavoda, din punct de vedere al informarii si consultarii publicului, spre exemplu in dezbaterile consacrate aprobarii investitiilor U3 si U4.

Reprezentantul Nuclearmontaj a considerat ca experienta GRS este importanta pentru toti participantii. Intalnirile GRS nu sunt potrivite pentru negocieri. GRS nici nu intentioneaza prin regulile si scopurile sale un astfel de lucru. Pentru obtinerea de compensatii este nevoie de o initiativa legislativa. Aceasta trebuie sa fie facuta pe baza activitatilor comunitatilor locale. Experienta obtinuta in CIP si COWAM2 poate fi utilizata ca o baza pentru procesul de dialog si pentru realizarea unui document tehnic pentru initiativa legislativa. In legatura cu compensatiile, problema cea mai importanta nu este vointa industriei nucleare, ci lipsa unei baze legale pentru compensare in Romania. Cine plateste, cum, etc.? Functionarea CL va fi cruciala pentru initiativa legislativa si pentru progresul dialogului democratic.

Principalele argumente pentru obtinerea compensatiilor sunt:

- pentru comunitatea Cernavoda: prezenta riscurilor induse de operarea CNE si DICA;
- pentru comunitatea Saligny: operarea viitorului depozit LILW;

3.6 Evaluarea procesului CIP

Evaluarea s-a efectuat prin investigatie bazata pe chestionare. Principalele rezultate ale evaluarii finale sunt prezentate mai jos. In figurile 7-12 sunt prezentate aprecierile participantilor in privinta perceptiei castigurilor obtinute de organizatiile pe care le reprezinta din procesul CIP.

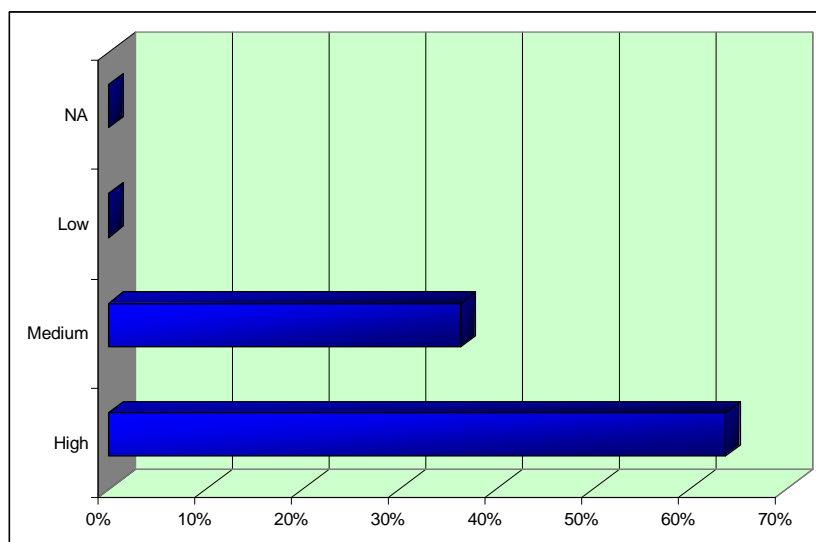

Fig. 7 Procesul CIP ca “sprijin/suport pentru informare”

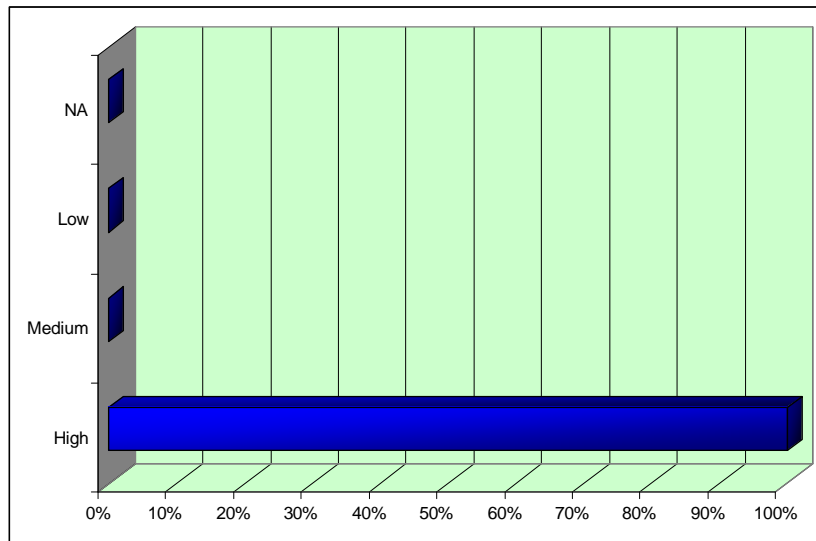

Fig. 8 Procesul CIP ca “un schimb de experienta si expertiza”

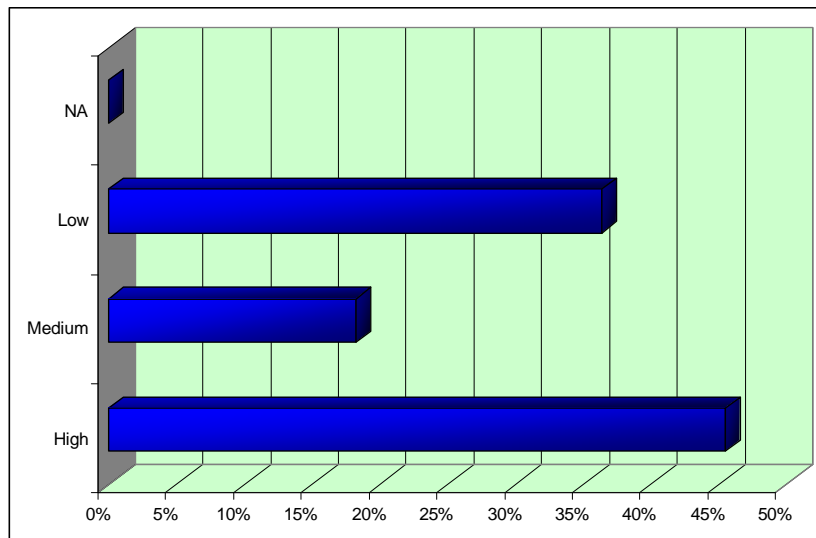

Fig. 9 Procesul CIP ca “suport metodologic”

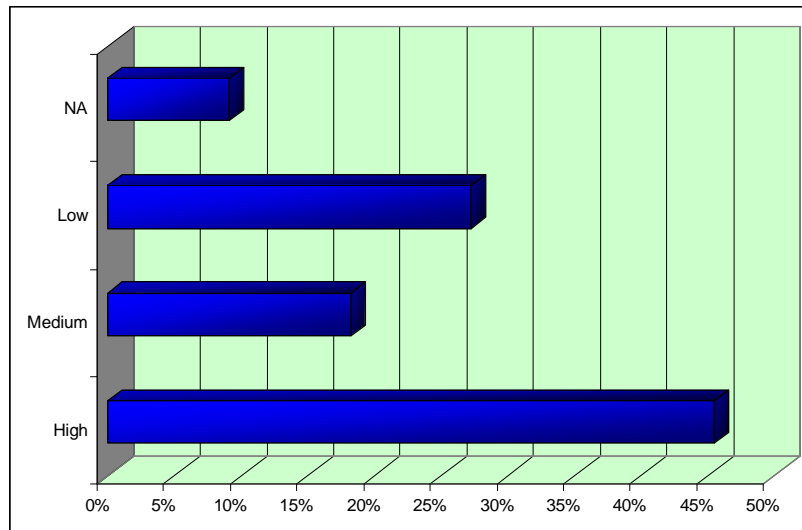

Fig. 10 Procesul CIP ca “suport de organizare”

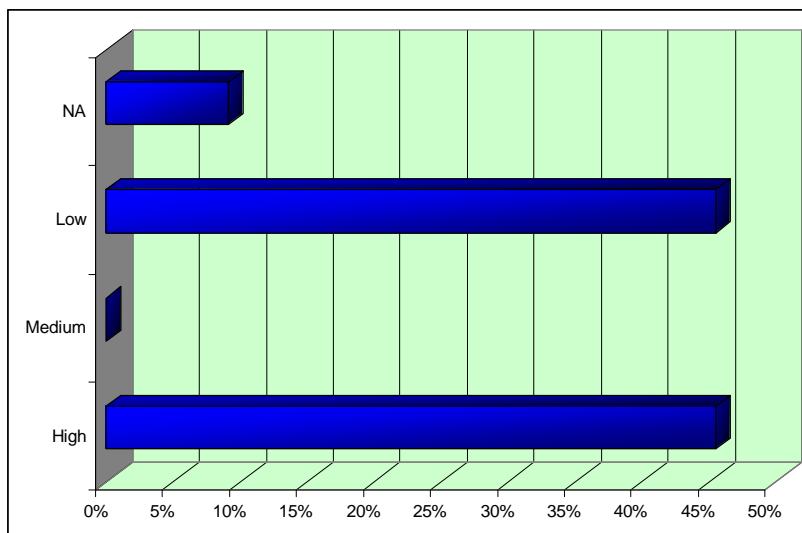

Fig. 11 Procesul CIP ca “proces de constructie a unui grup functional”

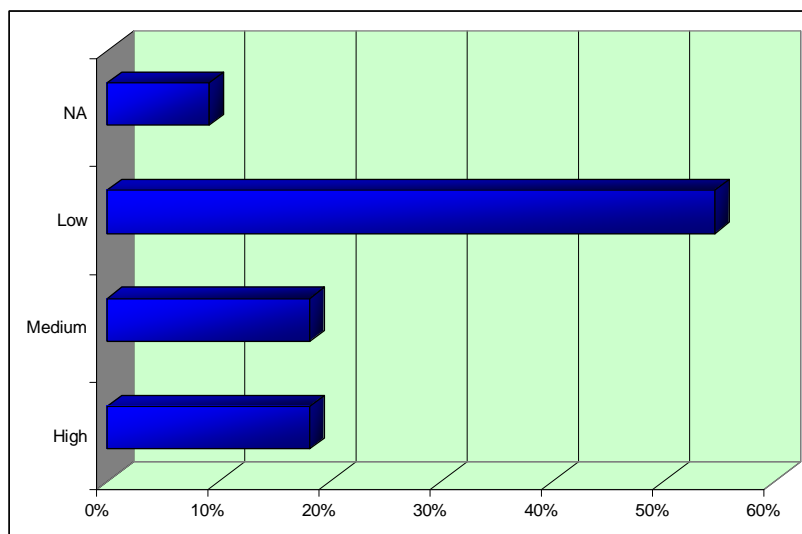

Fig. 12 Procesul CIP ca “un instrument de influentare a DMP in Romania”

In opinia participantilor, CIP a actionat mai mult ca un “schimb de experienta” si ca un “suport pentru informare” decat ca un ‘instrument de influentare a DMP din Romania’. In acelasi timp majoritatea participantilor au apreciat ca suportul metodologic adus de procesul CIP a fost important, ca de altfel si suportul de a organiza dialogul subforma unui forum democratic.

In figurile 13-16 sunt prezentate aprecierile participantilor despre principalele teme de investigatie ale proiectului.

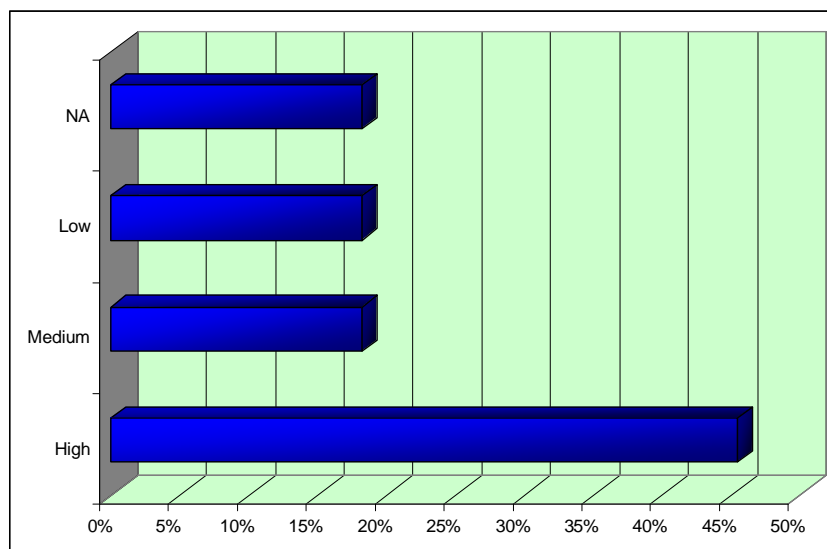

Fig. 13 Interesul pentru Tema 1 (CL)

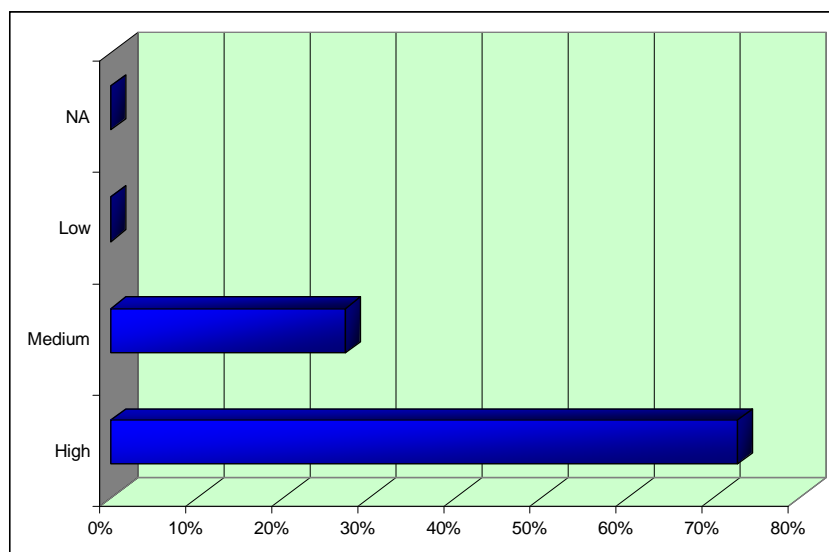

Fig. 14 Interesul pentru Tema 2 (DMP)

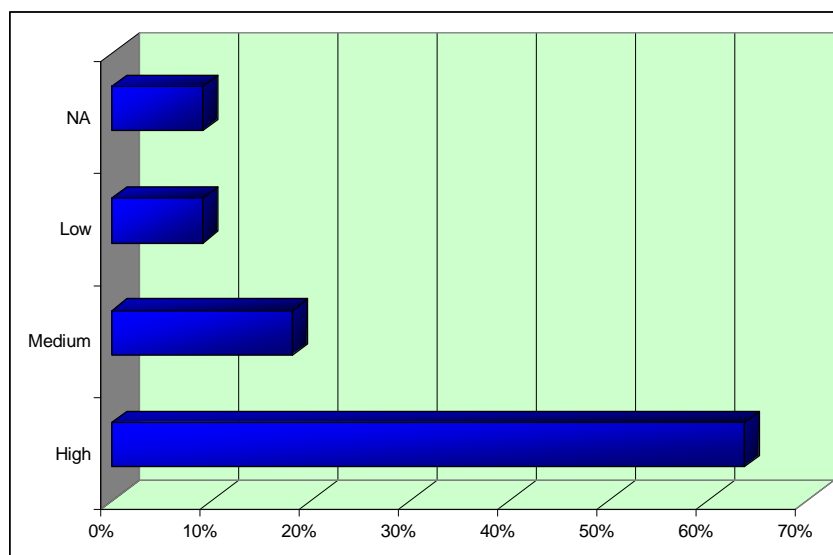

Fig. 15 Interesul pentru Tema 3 (Sanatate si Mediu)

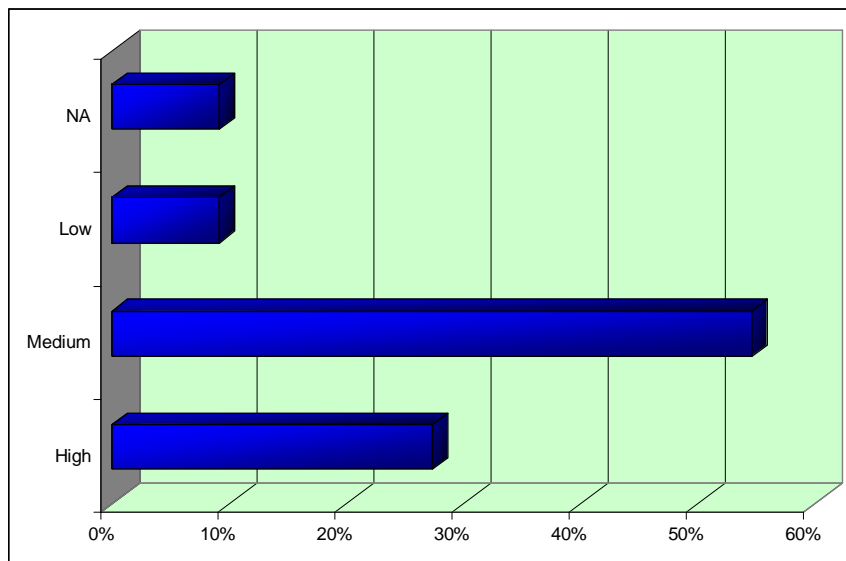

Fig. 16 Interesul pentru Tema 4 (Dezvoltare Locala)

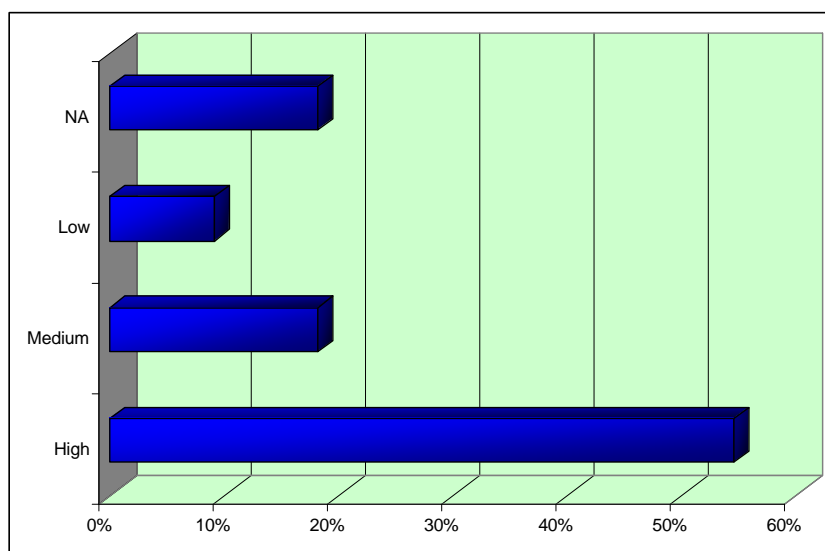

Fig. 17 Interesul pentru Tema 5 (Beneficii/Compensatii)

A fost investigata efectivitatea urmatoarelor bariere in evolutia procesului:

- (B1) implicarea scazuta a publicului;
- (B2) implicarea tarzie a publicului;
- (B3) lipsa unui cadru legislativ pentru CL;
- (B4) implicarea publicului nu este dorita de catre autoritatile nucleare;
- (B5) experienta insuficienta a dialogului democratic;
- (B6) lipsa unui set de metode adaptate cazului specific al Romaniei;
- (B7) nivelul scazut de dotare cu metode si instrumente DMP;
- (B8) neincrederea publicului in institutii si autoritati;
- (B9) neincrederea autoritatilor/institutiilor nucleare in public;
- (B10) lipsa eforturilor de armonizare a intereselor comunitatilor cu cele ale autoritatilor;

Rezultatele sunt prezentate in fig. 18. Se poate observa ca, in opinia participantilor la intalnirile GRS5, barierele cele mai efective sunt: lipsa de incredere in autoritatile nucleare (B8); insuficientul exercitiu al dialogului democratic in Romania (B5); lipsa unui cadru legislativ pentru Comitetele Locale (B3); implicarea tarzie a publicului in DMP (B2).

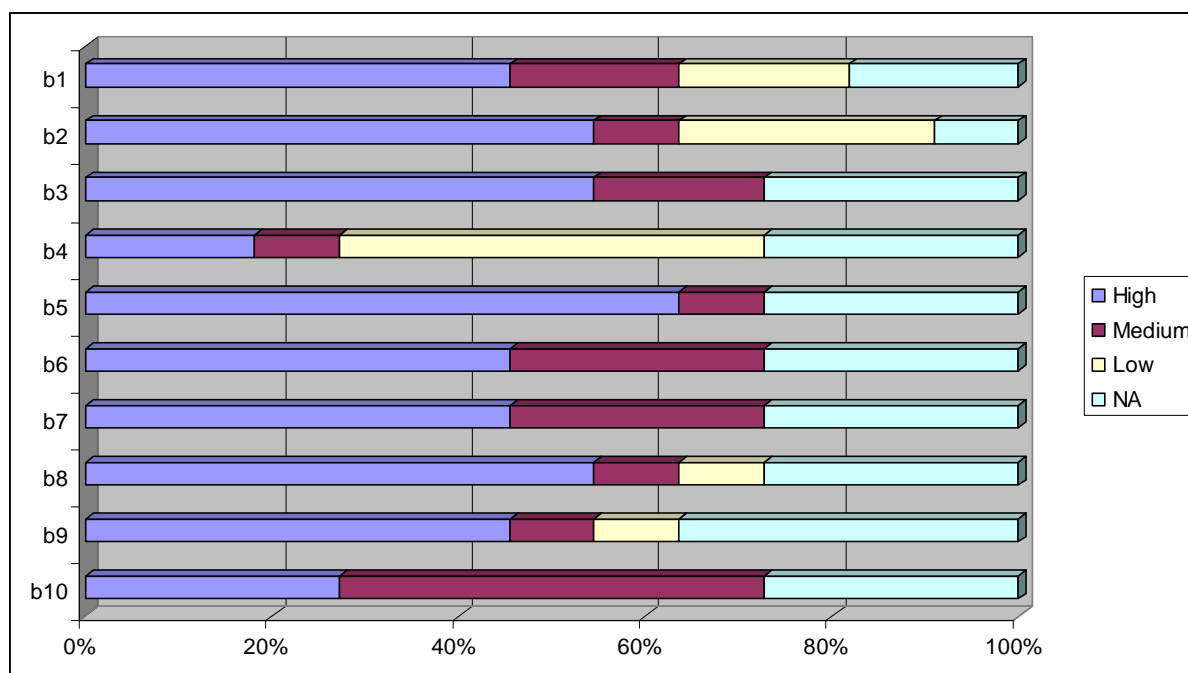

Fig. 18 Efectivitatea barierelor

In figura 19 este prezentata opinia participantilor in ceea ce priveste contributia procesului CIP la imbunatatirea relatiilor dintre autoritatile nucleare si reprezentantii publicului.

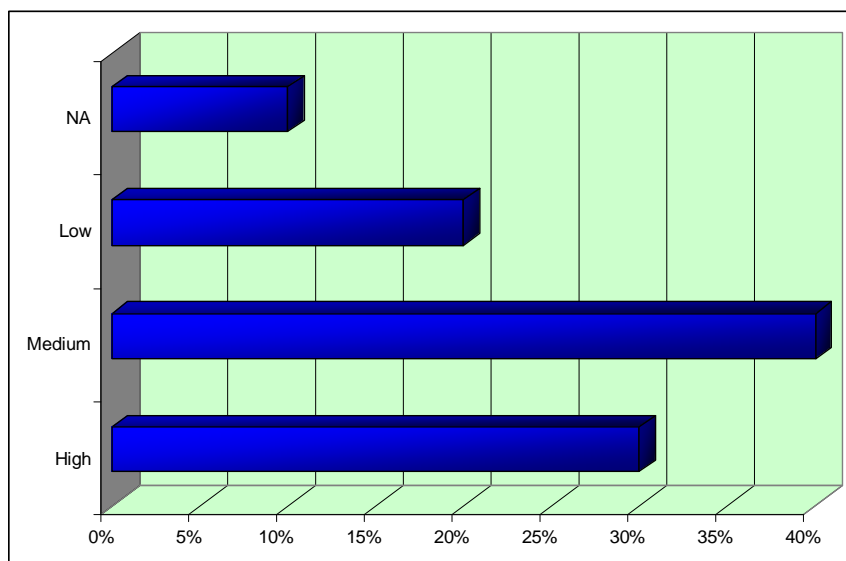

Fig. 19 Contributia procesului CIP la imbunatatirea relatiilor intre parteneri

In figura 20 sunt prezentate rezultatele in ceea ce priveste asteptarile pentru continuarea procesului, in orice alternativa.

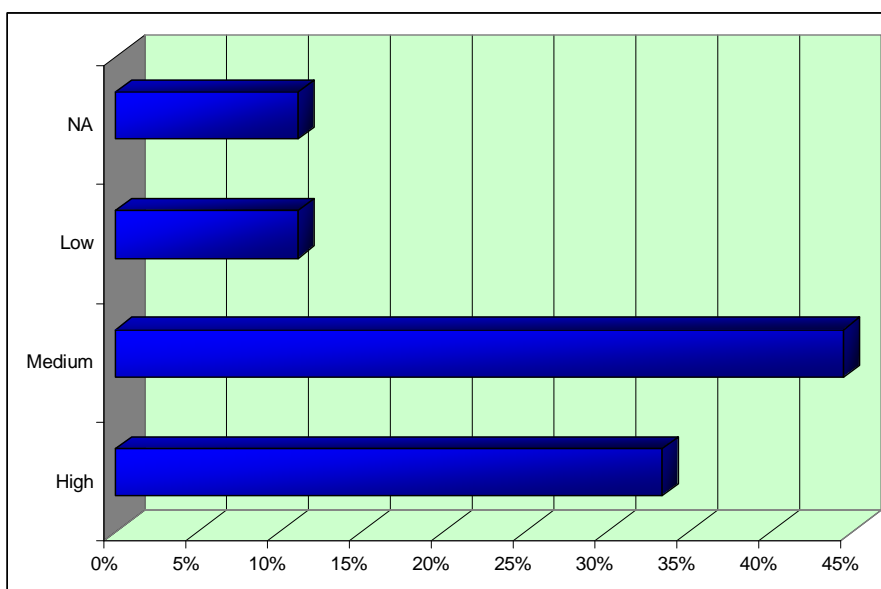

Fig. 20 Asteptarile privind sansele de continuare a procesului

In opinia participantilor, factorii principali care pot influenta continuarea procesului sunt:

- obtinerea de resurse financiare;
- implicarea autoritatilor locale (consilii locale);
- implicarea industriei nucleare si a autoritatilor nucleare;
- cresterea eficientei ONG-urilor;
- efectivitatea dialogului democratic.

III. Concluzii si perspective

(C1) Constructia si functionarea GRS in Romania este legata in mod exclusiv de suportul metodologic, financiar si organizatoric al procesului CIP. Importanta cadrului de dialog creat de catre GRS este recunoscuta, in mod egal, de catre reprezentantii publicului, industria nucleara si autoritatile nucleare. Acestia au recunoscut rolul jucat de catre toti stakeholderii in RWM si au apreciat pozitiv pozitia SCN ca moderator echidistant. Suportul primit din partea MTF a fost considerat ca extrem de bun si de util pentru toti participantii. Prezentarile au fost focalizate pe teme de interes si au continut informatii si exemple relevante. Intrebarile si raspunsurile au permis realizarea unui bun transfer de cunoastere intre tarile participante si intre diversi actori, fiecare avand o experienta proprie in RWM. Participarea expertilor MTF in dezbateri a oferit posibilitatea unei abordari echilibrate astfel incat dialogul a fost mentinut intotdeauna pe un drum corect.

(C2) Unul dintre elementele cheie identificate de GRS consta in necesitatea functionarii unui CL. Au fost facuta anumite eforturi pentru trecerea de la statutul ‘ad-hoc’ al CL la o organizatie statutară, cu personalitate juridica. Prima incercare a constat in realizarea unei structuri care sa cuprinda ONG-urile, Consiliile locale din “zona Cernavoda” si reprezentanti ai ANDRAD si CNE. Prezenta ANDRAD si CNE a fost privita ca neaparat necesara pentru a furniza principala sursa de finantare a functionarii CL si totodata pentru a realiza implicarea in DMP. A fost propus un ‘Statut’ care a fost dezbaturat in cadrul GRS, dar si in alte intalniri locale, insa evolutia acestei propuneri s-a izbit de imposibilitatea ANDRAD si CNE de a fi membri ai CL, datorita prevederilor statutare ale propriilor organizatii. Prin urmare acest factor de blocaj a creat o dificultate majora in realizarea noii structuri de CL deoarece fara cele doua organizatii suportul financiar si decizional sunt absente. Mai mult, reprezentantii comunitatilor locale nu se asteptau sa poata rezolva problemele organizatorice curente cum ar fi inchirierea unui spatiu pentru sediul CL, acoperirea cheltuielilor minime de functionare (telefon, electricitate, apa, curatenie). In urma discutiilor purtate in cadrul unui seminar dedicat in intregime problemei CL, organizat in Saligny de catre SCN, a fost identificata o solutie temporara bazata pe suportul primariei Saligny pentru gazduirea sediului CL in Caminul Cultural prin alternanta cu Casa de Cultura Cernavoda. O concluzie importanta a seminarului a fost necesitatea rescrierii imediate a ‘Statutului CL’, bazat pe o reprezentativitate a comunitatilor din Cernavoda si Saligny, fara participarea ANDRAD si CNE. Obiectivul principal al CL va consta in realizarea informarii publicului despre aspectele implicate de existenta obiectivelor nucleare din zona. Finantarea va fi acoperita partial de catre ANDRAD (care a declarat ca poate finanta, pe baza de Protocol de colaborare, o parte din activitatile CL). Din pacate, evolutia CL in ceea ce priveste formarea pe noi baze si functionarea a fost extrem de lenta. Din acest motiv, in cadrul intalnirii GRS3, moderatorul national (NF-national facilitator) a incercat sa identifice motivatiile acestei intarzieri, concluzionand ca acestea sunt determinate de: neatingerea energiei de prag pentru formarea CL, existenta unor elemente de natura politica (alegeri locale) care au pus in umbra initiativa de formare a CL, determinarea pentru realizarea unui CL de informare este mai mica decat dorinta locala de creare a unei structuri de negociere a compensatiilor. Mai mult, in ultimul an actiunea principala a reprezenantilor comunitatii din Cernavoda a fost sa defineasca taxa locala de risc (per locuitor expus la riscuri nucleare). Aceasta taxa a declansat reluarea unor dificultati in discutii tinzand sa radicalizeze pozitile SNN, CNE si ale primarului din

Cernavoda. Taxa de risc este perceputa ca un instrument politic pentru exercitarea puterii locale. Totusi, NF constata o crestere ireversibila a dialogului democratic intre principalii parteneri. Procesul dezvoltat in cadrul proiectului CIP a contribuit semnificativ la constientizarea autoritatilor nucleare, a industriei nucleare si a publicului despre importanta existentei unui CL. Daca, la inceputul procesului, autoritatile nucleare si industria nucleare aveau o atitudine de tolerarea a ideii de CL in partea finala a procesului acestea sunt de acord cu necesitatea formarii unui CL cu un statut clar cu scopul de a avea un partener legitim in DMP.

(C3) Temele de interes major pentru reprezentantii comunitatilor locale au fost “Monitorizarea sanatatii populatiei si supravegherea mediului in jurul obiectivelor nucleare” si “Beneficiile comunitatilor care gazduiesc obiective nucleare”. Ambele sunt legate de problema compensatiilor, vazute in principal ca si compensatii financiare. In opinia reprezentantilor comunitatilor locale monitorizarea si supravegherea sunt dovezi ale prezentei unor riscuri care pot aduce prejudicii populatiei si mediului. Prin urmare, industria nucleara trebuie sa plateasca compensatii. Evolutia incidentei unor boli incluzand tuberculoza este privita, de catre reprezentantii publicului, ca o consecinta a operarii CNE si a DICA. Chiar si cresterea incidentei bolilor mentale, in Cernavoda, este vazuta de catre ONG-uri ca un efect al cresterii stresului provocat de constientizarea locuirii intr-o zona unde sunt prezente riscuri zilnice. Rezultatele prezentate de catre ISP, ANPM si Departmentul de mediu de la CNE Cernavoda sunt contestate de catre reprezentantii ONG-urilor, in principal din punct de vedere metodologic, lipsind rezultatele de referinta, pentru a putea face comparatii. Aceasta neincredere este o consecinta a discrepantelor intre rezultatele prezentate de catre institutiile nationale si propria convingere despre situatia curenta din Cernavoda. Un alt fapt care trebuie luat in considerare consta in dezamagirea ONG-urilor care sperau sa foloseasca rezultatele in chestiunea compensatiilor. DICA, CNE si viitorul depozit LILW sunt privite, de catre reprezentantii publicului, ca factori siguri de risc pentru sanatatea populatiei si pentru mediul inconjurator. Pe de alta parte situatia sistemului de sanatate (spital, dispensare, medici, echipament, etc.) este caracterizata de saracie si de lipsa de perspectiva; atractivitatea joburilor medicale este perceputa ca foarte scazuta. Cerintele de compensare sunt privite ca o posibilitate de a finanta sistemul de sanatate cu scopul de a imbunatati situatia dificila actuala. Reprezentantii ONG-urilor locale au exprimat neincredere in structurile medicale nationale si regionale si, de asemenea, in autoritatile nucleare; acestia doresc studii paralele independente cu scopul de a compara rezultatele oficiale cu cele independente.

In legatura cu viitorul depozit LILW Saligny, reprezentantii ONG-urilor vad acest fapt ca o concentrare voita a riscurilor, in aceeasi zona, cu intentia de a nu deranja alte comunitati; in acest sens, populatia din zona Cernavoda este privita ca o ‘comunitate sacrificata’.

Bazat pe aceste elemente, comunitatea din Cernavoda a formulat o propunere de imbunatatire a sanatatii populatiei prin cresterea accesului la servicii de sanatate, prin asistenta medicala preventiva, incluzand un set de masuri clare. In finalul intalnirii GRS4 s-a stabilit ca ISP va colabora cu comunitatea din Cernavoda pentru a efectua investigatii microcelare. Fondurile trebuie sa fie asigurate de catre autoritati. Detaliile vor fi discutate in viitorul apropiat, de catre cele doua parti.

(C4) Compensatiile sunt privite ca un raspuns la limitarile utilizarii terenurilor (reducerea pietei pentru produsele locale) si ca un raspuns la dificultatile economiei locale. Modelul compensatiilor agreeat de catre comunitatea locala din Cernavoda este cel sloven (compensatii financiare platite anual). Datorita absentei cadrului legal al compensatiilor in Romania,

Consiliul Local Cernavoda a decis sa introduca o taxa locala platita de catre poluatori pentru riscurile existente. Taxa a fost calculata astfel incat sa acopere necesitatile de dezvoltare locala. Introducerea taxei a fost blocata de catre CNE prin contestarea oficiala in justitie. Spre deosebire de abordarea din Cernavoda, comunitatea din Saligny doreste sa obtina sprijinul pentru dezvoltarea locala in orice forma.

“Programul social” implementat numai in Cernavoda (Saligny nu a fost inclus in plan) in ultimii 15 ani a constat in realizarea unor investitii in oras intre care cele mai importante sunt: noul pod peste canalul Dunare-Marea Neagra, spital, cladirea unui liceu, sistemul de incalzire urbana. La inceputul procesului CIP, programul a fost privit in mod diferit de catre industria nucleara si de catre comunitatea locala din Cernavoda. Industria nucleara era convinsa ca a platit o suma mare pentru dezvoltarea locala, in vreme ce comunitatea locala afirma ca actiunile efectuate erau obligatoriu necesare pentru finalizarea investitiei CNE. In timpul procesului industria nucleara a devenit mai flexibila schimband ideea ‘noi am platit deja pentru tot’ in ‘noi suntem de acord ca exista cerinte justificate ale comunitatii locale, dar nu exista un cadru legal pentru compensatii’.

Pe de alta parte reprezentantii comunitatii locale au inteles necesitatea unei abordari in pasi a problemei compensatiilor in Romania. In acest sens, ei au nevoie de o structurare, de o organizare in cadrul unui CL sau alta organizatie cu un statut clar, care sa-si propuna sa puna in practica un program de masuri avand termene precise.

(C5) In scopul obtinerii unei eficiente crescute in crearea unui cadru legislativ (pentru CL, compensatii, etc.) este recomandata implicarea factorilor politici, recomandare facuta atat de catre reprezentantii publici, cat si de catre cei ai industriei nucleare. Totusi cel mai important fapt consta in exercitarea rolului de initiatori ai legilor si aici initiativa trebuie sa fie a reprezentantilor locali (CL). Politicienii ar trebui convinsi ca exista aspecte care trebuie solutionate in domeniul nuclear, in special in RWM. Problema are solutii, dar implementarea cere eforturi, fonduri si acceptanta. In general, GRS a exprimat faptul ca dezvoltarea domeniului nuclear este puternic dependenta de satisfacerea cerintelor de dezvoltare durabila, iar RWM influenteaza determinant aceasat conditie.

(C6) Implicarea publicului in DMP este in faza de inceput. Informarea publicului exista, dar are cateva puncte slabe precum nivelul scazut de interes al publicului, complexitatea domeniului in comparatie cu educatia existenta, obligatiile extrem de limitate prevazute de cadrul legal, etc. Rolul CL in procesul de informare a fost recunoscut ca fiind crucial de catre toti membrii GRS. Pe baza legislatiei actuale implicarea publicului in DMP este limitata la consultare in faza aprobării studiului de impact asupra mediului. Procedura de consultare consta in publicarea electronica a documentelor si dezbateri publice. De asemenea, publicul poate formula doar observatii asupra documentelor, iar autoritatile sunt obligate sa raspunda la aceste intrebari/observatii.

(C7) Cerintele de dezvoltare locala sunt importante atat in Cernavoda, cat si in Saligny. Este clar ca aceste cerinte nu pot fi acoperite de fondurile locale si este de asemenea dificil ca industria nucleara sa poata finanta rapid astfel de investitii. Pe de alta parte ‘programul social’ este implementat de catre guvern din diferite fonduri si acest lucru este statuat in Programul Nuclear National. Este nevoie de o baza legala pentru compensatii sau pentru dezvoltare locala sau, mai exact, pentru finantarea directa de catre institutiile nucleare. Cerintele par mai stringente la nivelul comunei Saligny decat in Cernavoda, insa vocea publicului este mai puternica in Cernavoda.

Asteptari si continuarea procesului

Gabriel Tatulescu, primar al comunei, recunoaste importanta continuarii activitatilor demarate in cadrul proiectului COWAM2 si continuate in CIP, prin vrearea GRS.

Pe de alta parte este foarte important sa intarim dialogul local in scopul cresterii accesului publicului obisnui la informatie, al stimulării apetitului pentru informatie tinand cont de faptul ca aspectele nucleare sunt dificil de inteles si ca, totodata, exista prejudecati serioase.

Din atitudinile publicului manifestate in cadrul discutiilor acesta considera continuarea procesului CIP dincolo de limitele contractuale ale proiectului. Continuitatea dialogului si prezenta la aceeasi masa, ca parteneri egali, reprezinta un deziderat important al reprezentantilor publicului.

Dezbaterile organizate, ‘cand este nevoie’, de catre industria nucleara si/sau autoritati nucleare sufera de:

- inegalitatea actorilor (reprezentantii domeniului nuclear sunt considerati experti, iar reprezentantii publicului simpli receptori)
- nu sunt sistematice (periodice)

Prin urmare continuarea activitatii GRS este considerata cruciala pentru democratia deciziilor nucleare si pentru implicarea publicului in DMP.

Activitatile ar trebui sa acopere:

- informarea reciproca asupra nevoilor, cerintelor, activitatilor si intereselor;
- informarea asupra intentiilor de dezvoltare a domeniului nuclear si a aspectelor tehnice implicate;
- suport pentru informarea publicului (financiar, metodologic si logistic)
- dezbaterile aspectelor de interes curent;

Cum poate continua activitatea GRS?

Im primul rand trebuie luate in considerare reducerea efectului barierelor identificate in functionarea GRS:

- suport financiar – posibilitatile scazute existente la nivelul comunitatilor, in special in cazul Saligny pot introduce o dependenta importanta de organizatia finantatoare; in acest caz fondurile directe asteptate sa vina din partea ANDRAD si CNE nu reprezinta solutia cea mai buna;
- nivelul scazut de incredere in rezultatele dialogului, in special din partea autoritatilor;
- accentul puternic pus pe tema compensatiilor, introdus in principal de comunitatea din Cernavoda;

Pe de alta parte un mediator national si, pe cat posibil, un administrator al fondurilor suport este obligatoriu in scopul garantarii egalitatii in cadrul dialogului si pentru a pastra echilibrul intre diferitele interese ale stakeholderilor.

Propunerea actualului NF este ca “mediatorul national sa fie ales de catre GRS” dintr-un numar redus de organizatii care sunt recunoscute ca fiind suficient de echidistante in cadrul procesului. Mandatul mediatorului national va fi clar si pe un termen limitat.

Tinand cont de nevoia de metode de lucru, instrumente si de cerintele de schimb de experienta cooperarea internationala este de un interes aparte, in acest caz. Mediatorul national va aduna si analiza cerintele de colaborare si va efectua activitatile necesare pentru a inlesni colaborarea GRS cu institutii/organizatii internationale.

In cadrul intalnirii GRS5 reprezentantul SNN a propus implicarea organizatiei ROMATOM (grupul organizatiilor din industria nucleara) in proces cu scopul acoperirii unei parti importante din cerintele financiare estimate si totodata pentru a efectua activitatea de lobby necesara, pe langa factorii politici. Discutiile cu ROMATOM sunt in curs de desfasurare.

Pe de alta parte o solutie de rezerva este necesara in cazul in care ROMATOM va rejecta propunerea. Cateva dintre evenimentele nationale din domeniul nuclear (conferinte, simpozioane) pot sprijini realizarea unor mese rotunde sau workshopuri care sa sustina activitatea GRS: SIEN, NucInfo Day, Nuclear2010, etc.

Referinte

- [1] M.Constantin – “Harmonization between Nuclear Industry and Society Interests”, COWAM2 Annual Seminar, July 2004, Berlin
- [2] ***, Strategia de dezvoltare durabila a orasului Cernavoda, Consiliul Local Cernavoda, 2008
- [3] Raportul asupra factorilor de mediu 2006, APM Constanta, 2006
- [4] G. Tatulescu- “Saligny-Aspecte sociale specifice-prezent si viitor”, GRS3, Cernavoda, Septembrie, 2008
- [5] M.Constantin, D.Diaconu –“Realizarea sarcinilor ce revin SCN in cadrul programului FP6-CIP”, SCN-RI-7931, 2007

LISTA DE ABREVIERI

AGIA – ONG “Asociatia Ganditorul in Actiune”
AN – Agentia Nucleara
ANDRAD – Agentia Nationala pentru Deseuri Radioactive
ARIN – ONG – Asociatia Romana a iubitorilor Naturii
CNCAN – Comitetul national pentru Controlul Activitatilor Nucleare
COWAM2 – Proiect Fp6, Community Waste Management
CIP – Cowam in Practice
CLI – Comitet Local de Informare
CNE – Centrala Nucleara Cernavoda: Unitatea 1 , Unitatea 2
DICA – Depozit intermediar de combustibil ars
DMP – procesul de luare a deciziilor
GMF – organizatia municipalitatilor care gazduiesc obiective nucleare
HEU - combustibil cu imbogatire mare (>20%)
HLW –deseuri inalt active
IFIN-HH – Institutul national de fizica si Inginerie Nucleara -Horia Hulubei
INR – Institutul de Cercetari Nucleare
IPHB – Institutul de sanatate Publica Bucuresti
LC – Comitet Local
LEU - combustibil cu imbogatire scazuta (<20%)
LILW – deseuri slab si mediu active
MN – ONG “Mare Nostrum”
ME – Ministerul Economiei
MTF – Echipa Metodologica
NF – Mediator National
NPP – Centrala Nucleara
GRS – Grupul Roman al Stakeholderilor
ORDIMIP – Observatorul regional pentru deseuri industriale din Midi-Pyrénées
ROMATOM – Grupul roman al industriei nucleare
RW – deseuri radioactive
RWM - managementul deseurilor radioactive
SIDO – ONG “Societatea internationala pentru drepturile omului”
TRIGA-MTR – reactorul de cercetare pentru testarea materialelor, TRIGA
VVR-SRR – reactorul de cerceatare VVR
UP – ONG “Uniunea Pensionarilor”